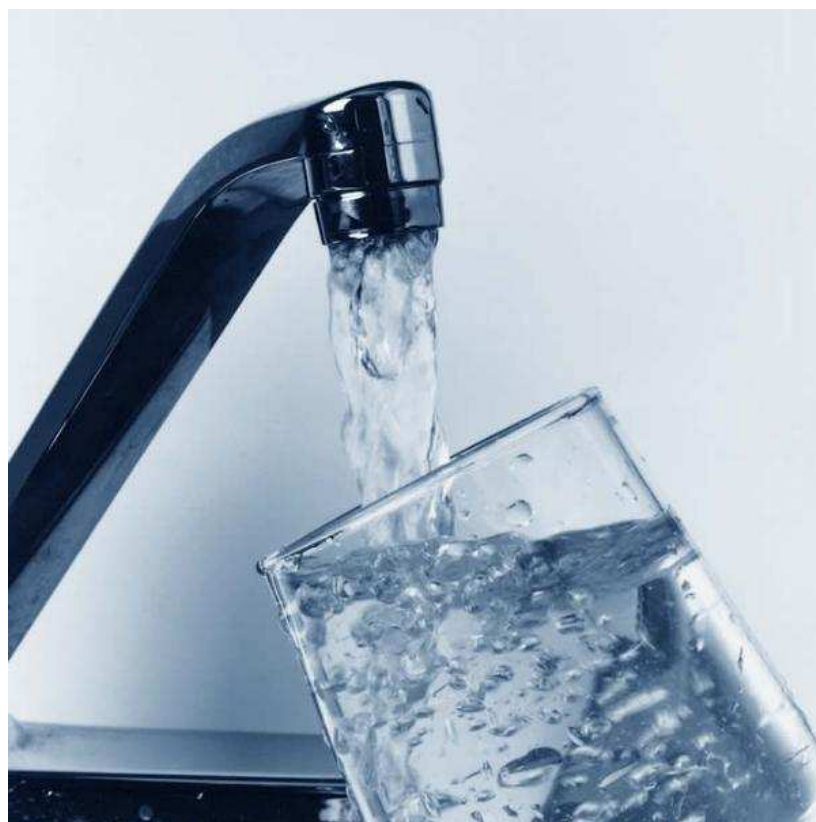

KANTONALNO JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE
"VODOVOD I KANALIZACIJA" d.o.o. SARAJEVO
PREDUZEĆE ZA PROIZVODNJU I DISTRIBUCIJU VODE, ODVOĐENJE I PREČIŠĆAVANJE OTPADNIH VODA

Izvod iz

IZVJEŠTAJA O POSLOVANJU ZA 2010. GODINU

SARAJEVO, MART 2011. GODINE

SADRŽAJ:

1	UVOD	4
2	IZVRŠNI SAŽETAK	4
2.1	Bitna dešavanja za preduzeće u 2010. godini	4
2.2	Osnovni zaključci iz analiza	6
3	PROFIL PREDUZEĆA	8
3.1	Organizacija preduzeća	9
4	POSLOVANJE POGONA „VODOVOD“	10
4.1	Proizvodnja vode i distribucija vode	11
4.2	Održavanje vodovodne mreže	12
4.3	Elektro-održavanje	13
4.4	Sanitarna zaštita i kontrola voda	14
4.5	Održavanje sistema mjerenja i dezinfekcija vode	15
4.6	Tehnička služba vodovoda	15
4.7	Mašinsko održavanje	16
4.8	Održavanje vozila i mehanizacije vodovoda	17
4.9	Bilans vodosnabdijevanja (gubici vode)	18
4.10	Ostvareni troškovi u pogonu "VODOVOD"	19
5	POSLOVANJE POGONA „KANALIZACIJA“	20
5.1	Održavanje kanalizacione mreže	20
5.2	Postrojenje za tretman otpadnih voda - Buftila	21
5.1	Tehnička služba kanalizacije	22
5.1	Ostvareni troškovi poslovanja pogona „KANALIZACIJA“	23
6	ODNOSI SA POTROŠAČIMA	24
6.1	Registrovane (isporučene) količine vode	24
6.2	Očitavanje potrošnje	24
6.3	Fakturisane količine vode i fakturisani prihodi	25
6.3.1 <i>Fakturisane količine vode</i>	25
6.3.2 <i>Fakturisani prihod od vode</i>	25
6.3.3 <i>Cijena</i>	25
6.3.3.1	Aktuelna cijena vode i naknade za odvodnju	25
6.3.3.2	Stvarna cijena usluga	27
6.4	Naplata usluga	28
6.4.1 <i>Ukupna naplata</i>	28
6.4.2 <i>Tekuća naplata</i>	28
6.4.3 <i>Stopa tekuće naplate</i>	28
6.5	Sumnjiva i otpisana potraživanja	29
7	ANALIZA FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA	29
7.1	Analiza bilansa uspjeha	30
7.1.1 <i>Prihodi</i>	30
7.1.1.1	Ukupni prihodi	30
7.1.1.2	Operativni prihodi od vode i odvodnje od pojedinih kategorija potrošača	30
7.1.2 <i>Rashodi</i>	31
7.1.2.1	Ukupni rashodi.....	31

7.1.3.....	Horizontalno-vertikalna analiza prihoda i rashoda	
34		
7.2 Analiza bilansa stanja		34
7.2.1.....	Aktiva - Sredstva	
35		
7.2.1.1 Stalna sredstva.....		35
7.2.1.2 Tekuća sredstva.....		36
7.2.2.....	Pasiva - Kapital i obaveze	
37		
7.2.2.1 Kapital		37
7.2.2.2 Dugoročne obaveze.....		38
7.2.2.3 Kratkoročne obaveze		39
7.2.3.....	Horizontalno-vertikalna analiza aktive i pasive	
39		
7.3 Analiza izvještaja o protoku gotovine.....		40
8 INVESTICIJE I RAZVOJ SISTEMA.....		41
8.1 Kapitalna ulaganja finansirana sredstvima Budžeta Kantona Sarajevo za 2010. godinu.....		41
8.2 Kapitalna ulaganja finansirana iz vlastitih sredstava preduzeća		42
8.3 Aktivnosti vezane za finansiranje investicija putem kredita		42
9 ANALIZA UPOSLENIKA.....		42
9.1 Broj uposlenika.....		42
9.2 Fluktuacije u broju uposlenika		43
9.3 Korištenje radnog vremena.....		43
9.4 Kvalifikaciona struktura i lična primanja uposlenika		44
9.5 Spolna i starosna struktura uposlenika.....		44
9.6 Oboljenja i invaliditet uposlenika.....		45
10 ANALIZA POKAZATELJA POSLOVANJA		45
10.1 Pokazatelji profitabilnosti		45
10.2 Pokazatelji ekonomičnosti.....		46
10.3 Pokazatelji likvidnosti		46
10.4 Pokazatelji finansijske stabilnosti		46
10.5 Pokazatelji zaduženosti.....		47
10.6 Trajanje naplate potraživanja u danima		47
11 OPIS GLAVNIH RIZIKA ZA POSLOVANJE PREDUZEĆA		48
12 MJERE PREDUZETE NA ZAŠTITI OKOLIŠA.....		49
13 PREPORUKA.....		49

1 UVOD

U skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo, broj 31/04; 21/05) KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo je obavezno da priprema Izvještaj o poslovanju preduzeća na polugodišnjem i godišnjem nivou.

Također, prema Zakonu o računovodstvu (čl.40) Službene novine Federacije BiH", broj 83/09 /30.12.2009./ pravna lica su obavezna pripremati godišnje izvještaje o poslovanju koji daju objektivan prikaz poslovanja pravnog lica i njegov položaj, uključujući i opis glavnih rizika i neizvjesnosti sa kojima se suočava i mjera preduzetih na zaštiti životne sredine.

Cilj izvještavanja je da se obezbjede relevantne, tačne i pouzdane informacije svima onima koji su zainteresovani za podatke o finansijskom stanju i kvalitetu pruženih usluga od strane preduzeća.

2 IZVRŠNI SAŽETAK

2.1 Bitna dešavanja za preduzeće u 2010. godini

- **Postignuti izuzetni rezultati u naplati potraživanja**

Intenzivni naponi za što većom naplatom potraživanja za vodu i odvodnju, posebno potraživanja iz 2009. i ranijih godina, čime se nastojao ublažiti nedostatak obrtnih sredstava, uzrokovan velikom razlikom između stvarne cijene koštanja vode i odvodnje (2,52 KM/m³ vode) i cijene u primjeni (1,18 KM/m³). Poduzimane su različite aktivnosti prema potrošačima, pa i isključivanja na terenu, te je u 2010. godini naplaćeno 1% više sredstava (ukupno naplaćeno 38,0 miliona KM) nego što je fakturisano potrošačima za vodu i odvodnju (36,6 miliona KM) u 2010. To je omogućilo obezbjeđenje urednog vodopsnabdjevanja, te redovnu isplatu plata zaposlenicima, uz kontrolisani dug prema dobavljačima za robe i usluge. Poslovanje u ovakvim uslovima imalo je i svoje negativne posljedice, manifestovane prvenstveno kroz smanjeni obim održavanja sredstava rada uslijed nedostatka sredstava.

Pored toga, naplata "starih računa" u period 01.01.2010. do 31.12.2010. po računima izdatim do 31.12.2009.godine iznosila je **6,9 miliona KM** (sa PDV i PVN)

Stopa naplate računa izdatih u 2010. godini iznosila je 87% i veća je za 2% u odnosu na prošlu godinu.

- **Kredit Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD)**

Kreditna ponuda Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD) od 30 miliona EUR-a obilježila su 2009. i 2010 godinu. Sredstva kredita bi se upotrebila za zamjenu nekih dionica vodovodne i kanalizacione

mreže, te nabavku najnužnije elektro-mašinske opreme za vodovodni sistem. Preduzeće bi trebalo biti nosilac kredita, uz izričit stav predstavnika Vlade Kantona Sarajevo da se o povećanju cijena vode i odvodnje, iz kojih bi se plaćale kamate i vraćao ovaj kredit, ostavi za neko drugo vrijeme, odnosno sačeka da Agencija za formiranje cijena komunalnih usluga počne sa radom i izvrši svoju analizu.

Zanemareni su zaključci ranije ali i aktuelne Skupštine preduzeća, te Nadzornog odbora, Uprave i Sindikata da je Preduzeće kreditno nesposobno i da Preduzeću treba što prije stvoriti uslove za normalan rad, u skladu sa članom 23. Zakona o komunalnim djelatnostima. Ovo je i u suprotnosti sa preporukom konsultanata Banke, koji su, između ostalog radili i finansijsku analizu i u svom nalazu naveli da cijenu vode za domaćinstva treba odmah povećati skoro za duplo, a kada počne otplata kredita prosječna cijena vode i odvodnje bi trebala biti preko 4 KM/m³.

Ovako oprečni stavovi između predstavnika Kantona i organa Preduzeća, nastali prvenstveno uslijed nedostatka kvalitetne komunikacije i zanemarivanja mišljenja stručnjaka iz ove oblasti, blokirali su dalje razgovore o ovom kreditu, ali nepotrebno unijeli i negativne emocije među zaposlenike Preduzeća.

Ohrabruje izjava ministra Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo data u decembru 2010. godine da i on smatra da preduzeće nije sposobno da vraća ovaj kredit i da bi to svakako trebao preuzeti Kanton.

• **Zagađenje Vrela Bosne**

Zbog bakteriološkog opterećenja Vrela Bosne, polovinom 2010. godine bio je evidentano pojačan medijski interes za kvalitet i bakteriološku neispravnost vode na osnovu uzoraka uzetih na Vrelu Bosne. U cilju upoznavanja građana sa činjenicama, da trenutno bakteriološko opterećenje Vrela Bosna nije imalo uticaj na kvalitet vode u našem sistemu, pogon Vodovoda je dostavljao informacije o aktuelnim pitanjima vezanim za sigurnost vodosnabdijevanja grada Sarajeva. Informacija je dostavljena resornom ministarstvu i objavljena je u sredstvima informisanja. S tim u vezi, Zavod za javno zdravstvo je izdao nalog da voda sa samog vrela, koju posjetioci piju, nije za piće.

Ovaj problem nije imao uticaja na kvalitet vode za piće koji isporučivan potrošačima.

• **Izvršena inspekcija poslovanja preduzeća**

Krajem 2010. godine izvršena je kontrola poslovanja Preduzeća, i to od strane:

- Federalnog ministarstva financija-finansija, Porezna uprava-Središnji ured Sarajevo, na osnovu anonimne prijave, a predmetom potpune kontrole je bio obračun i uplata javnih prihoda iz okvira nadležnosti Porezne uprave Federacije BiH, za period 01.01.2005.-31.11.2010.
- Uprave za indirektno-neizravno oporezivanje BiH, Grupa za kontrolu velikih poreznih obveznika-Sarajevo, a predmetom kontrole bila je uplata PDV za period 01.01.2006.-30.09.2010. godine.

Inspektori su prekontrolisali bruto bilanse, analitičke kartice i stotine računa za navedeni period. Dva i po mjeseca osoblje računovodstva i finansija kao i finansijski direktor Preduzeća su bili na raspolaganju i davanju odgovora i objašnjenja kontrolorima.

Rezultatima navedenih kontrola može se biti veoma zadovoljno jer su, s obzirom na činjenicu šta je sve bilo predmetom kontrole, te koji vremenski period je obuhvatala, kao neusklađenost utvrđeno samo sljedeće:

1. Dodatno utvrđena obaveza po osnovu javnih prihoda, te kamata na neuplaćena sredstva, u ukupnom iznosu od 10.458,81 KM. Obaveza je nastala po osnovu plaćanja ljekarskog pregleda pripravnika u svrhu zasnivanja radnog odnosa, a u periodu 2005-2008. godina.
2. Dodatno utvrđena obaveza po osnovu PDV u iznosu od 88.603 KM, a odnosi se na robe i usluge nabavljene početkom 2006. godine. To je vrijeme početka primjene Zakona o PDV, kada su se mnogi slučajevi iz prakse rješavali dodatnim tumačenjima Zakona. Radi se o dodatno utvrđenom ulaznom porezu od 63.639 KM (troškovi kupona za prevoz radnika), te dodatno utvrđenom izlaznom porezu od 24.964 KM (po situaciji za radove na Američkoj ambasadi 21.540 KM; na oprihodovani dio sredstava po projektu „Vodomjer u svaki stan“ 3.424 KM.

Što je veoma važno ovom kontrolom je konačno utvrđeno i sljedeće:

- da je Preduzeće isplaćivao plate u skladu sa relevantnim zakonom, te da je redovno vršilo obračun poreza i doprinosa iz i na plate,
- da je na osnovu prezentirane dokumentacije utvrđeno da Preduzeće nema neizmirenih obaveza po osnovu PVN, fakturisanih do 31.11.2005. godine
- da Preduzeće, s obzirom na namjenu doznačenih sredstava iz Budžeta Kantona u kontrolisanom periodu, nema osnova za plaćanje PDV na iste. Naime, zbog cijene vode i odvodnje, koja je niža od stvarne cijene koštanja ovih usluga, Kanton Sarajevo vrši kompenzaciju dijela nedostajućih obrtnih sredstava u skladu sa članom 23. Zakona o komunalnim djelatnostima. Kako je u periodu 2006.-2008. godina namjena ovih sredstava glasila „kompenzacija neekonomske cijene“, to je, prema revizorskom mišljenju, na ova sredstva trebalo platiti PDV u iznosu od **cca 3,33 miliona KM**. Međutim, angažmanom Uprave preduzeća, uspelo se dokazati stvarnu namjenu sredstava, na osnovu čega je donesen Zaključak Vlade Kantona broj 02-05-16777-11.38/09 od 21.05.2009. godine, u kojem se navodi da se radi o sredstvima namjenjenim za pokriće gubitka u poslovanju Preduzeća, da se na ista ne obračunava, niti plaća PDV, na osnovu kojeg smo oslobođeni ove obaveze. U obrazloženju Zaključka se navodi da bi obračunavanjem PDV na navedene doznake iz Budžeta, zbog nedostatka obrtnih sredstava Preduzeća, dovelo do blokade računa, nemogućnosti vršenja funkcije snabdijevanja vodom i odvođenja otpadnih voda, a samim tim, u skladu sa članom 37. Zakona o komunalnim djelatnostima, do štetnih posljedica, odnosno opasnosti od prekida redovnog obavljanja ove komunalne djelatnosti.

- **Počela implementacija Projekta za otpadne vode u Sarajevu (SWWP)**

U septembru 2010. godine počela je implementacija Projekta za otpadne vode Sarajeva. Projekt prečišćavanja otpadnih voda u Sarajevu realizira se iz kreditnih sredstava Svjetske banke u iznosu 23.600.000 eura, a sastoji se od obnove postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, rekonstrukcije i dogradnje kanalizacione mreže te nabavke specijalne opreme za ovu namjenu.

Sanacija prečišćavača se finansira i iz drugih izvora, posebno nepovratnih sredstava Evropske unije, kroz IPA aranžman 2010. Predviđeno je da se projekt okonča 2015.godine

Razvojni cilj projekta SWWP je unapređivanje uslova života stanovništva u oblastima koje pokriva KJKP „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o Sarajevo i u zajednicama nizvodno uz rijeku kroz: (i) smanjivanje izloženosti stanovništva i ovisnosti od veoma zagađene vode iz rijeka Miljacke i Bosne, i (ii) unapređivanje stepena efikasnosti mreže za sakupljanje otpadnih voda unutar Kantona Sarajevo.

- **Certifikacija laboratorije za ispitivanje i kalibraciju vodomjera**

Od strane ocjenjivačkog tima Instituta za akreditiranje BiH BATA, 21. maja 2010.godine izvršeno je ocjenjivanje tehničke kompetentnosti Laboratorije za ispitivanje i kalibraciju vodomjera, po pitanju osiguranja mjerene sljedivosti opreme, koja se koristi u radu, a sve u skladu sa zahtjevima međunarodnog standarda ISO/ IEC17025:2005., a 25.06.2010. dodjeljen je certifikat za akreditaciju naše laboratorije za ispitivanje i kalibraciju vodomjera.

2.2 Osnovni zaključci iz analiza

KJKP «Vodovod i kanalizacija» d.o.o Sarajevo je u 2010. godini poslovalo u izrazito velikim finansijskim i tehničkim poteškoćama kako bi obezbjedilo kvalitetno snabdjevanje vodom i odvodnju otpadnih voda stanovnika Kantona Sarajevo.

Proizvodnja vode u 2010. godini je bila za **1%** ili za cca 775.000 m³ veća nego predhodne godine. Istovremeno su se i ukupni gubici vode povećali za cca. **1%** u odnosu na predhodnu godinu. Registrovane količine vode nastavljaju trend predhodnih perioda tj. i dalje se smanjuju. U 2010. godini su bile manje za **2%** nego u 2009. i za 4% manje nego u 2008. godini. Kao posljedica manje registrovanih količina i fakturisane (prodane) količine vode u 2010. godini manje su za **2%** u odnosu na 2009. godinu i iznosile su 25,8 miliona m³.

Tehnički gubici (curenja na cjevovodima) iznose 61%, a prividni (administrativni) gubici iznose 10% te je tako neoprihodovana voda čak 71%. Zbog poznate teške finansijske situacije, tokom 2010. popravljali su se uglavnom samo hitni kvarovi koji vidno ističu i prave štetu. Usluge vodosnabdijevanja i odvodnje otpadnih voda i ove godine su se prodavale po starim cijenama (iz 1997. godine) dok je prosječna cijena vode i odvodnje u 2010. godini trebala biti **2,52 KM/m³** da bi Preduzeće moglo izvršiti povrat operativnih troškova.

Ukupno naplaćeni prihodi od prodaje vode i usluga odvodnje u 2010. godini (sa PDV i PVN) iznosio je **38,0 miliona KM** (u 2009 – 37,8 miliona KM) (podrazumjeva i naplatu računa iz predhodnih godina), dok je stopa tekuće naplate od prodaje vode i usluga odvodnje iznosila **87%** (naplata računa izdatih samo u 2010. godini) ili **32,1 milion KM**. Uplate od 01.01.2010. do 31.12.2010. po računima izdatim do 31.12.2009.godine iznosile su **6,9 miliona KM**.

Ukupni rashodi preduzeća u 2010. godini iznosili su **69,5 miliona KM**, od čega su operativni troškovi **66,2 miliona KM** (za 1% veći nego u 2009. godini i za 1% manji u odnosu na planirane). Operativne troškove čine:

- Troškovi materijala - u 2010. godini iznose **3,6 miliona KM** (i veći su u odnosu na 2009. godinu za cca 915.000 KM ili za 34%.
- Troškovi el. energije - u 2010. godini iznose **6,8 miliona KM**. i približno su isti kao i predhodne godine
- Troškovi benzina i nafte - u 2010. godini iznose 0,6 miliona KM. U odnosu na predhodnu godinu troškovi su se povećali za 15% ili cca. 78.000 KM
- Ukupna amortizacija stalnih sredstava - za 2010. god. iznosi 24.450.275 KM
- Troškovi uposlenika - u 2010. godini su iznosili 26.5 KM i u ukupnim operativnim troškovima učestvuju sa **40%**. U odnosu na 2009. godinu ovi troškovi su se povećali za 1%.
- Troškovi usluga - u 2010. godini su iznosili 2,8 miliona KM. Troškovi usluga manji su za 24% ili cca. 0,9 miliona KM u odnosu na predhodnu godinu.
- Ukupni ostali troškovi poslovanja - u 2010. godini iznosili su cca. 1,7 miliona KM. U 2010. godini došlo je do povećanja ostalih troškova u odnosu na 2009. za 16% ili za cca 0,2 miliona KM.

Stalna sredstva na dan 31.12. 2010. godine iznose **935,5 miliona KM**. U 2010. godini su manja za 21,7 miliona KM (2%) nego u 2009. Neostvarivanje dovoljnih prihoda uzrokuje nedostatak sredstava za održavanje, obnovu i nabavku stalnih sredstava, (postrojenja, vozila itd.) te je otpisanost građevinskih objekata 62%, opreme 83%, a mehanizacije i vozila u pogonu kanalizacija i 97%.

Tekuća sredstva na dan 31.12. 2010. godine iznosila su **13,2 miliona KM**. Manja su u odnosu na prošlu godinu za cca.1,1 milion KM (7%). Posljedica ovog smanjenja je smanjenje svih komponenti koje čine tekuća sredstva: zaliha, potraživanja i novčanih sredstava.

Kapital je na dan 31.12.2010. godine iznosio **875,3 miliona KM**, dugoročne obaveze **48,0 miliona KM** i kratkoročne obaveze **25,4 miliona KM**. Ukupne obaveze preduzeća na dan 31.12.2010. godine iznosile su 73,4 miliona KM i za 7,6 miliona KM (12%) su veće u odnosu na isti dan prošle godine.

Konačno stanje novčanih sredstava na dan 31.12. 2009. godine je iznosilo **4,4 miliona KM.**, a 2010. **3,7 miliona KM**.

U 2010. godini gubitak iznosi 30,4 miliona KM i niži je od ostvarenog gubitka prethodne godine za 2%, prvenstveno zbog povećanih ostvarenih neoperativnih prihoda u 2010. godini.

Prosječan broj uposlenika u 2010.godini je bio **1017** i manji je za 15 uposlenika nego u 2009, za 29 uposlenika manji nego u 2008. i za čak 43 uposlenika manje nego u 2007. godini. Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca iz oblasti komunalne privrede u dijelu visine plaća, prema statističkom podatku o prosječnoj visini plate u FBiH (decembar 2010.), u našem preduzeću se primjenjuje u procentu od 75%.

Nepovoljna je starosna struktura zaposlenih. Dijelom i zbog otežanih uslova rada preko 12% zaposlenika ima umanjenu radnu sposobnost, što u organizaciji poslova predstavlja veliku teškoću. Bez

obzira na slabiji doprinos radu starijih i bolesnih radnika preduzeće mora voditi računa o socijalnom stanju svojih radnika

Smanjenje dotacija iz Budžeta namjenjenih preduzeću (u 2008. godini – 8 miliona KM, u 2009. godini – 6,5 miliona KM, u 2010 – 6.3 miliona KM) nepovoljno utiče na finansijsku situaciju preduzeća.

Tabela 1. Tabelarni pregled rezultata poslovanja u 2009/2010.godini

REZULTATI POSLOVANJA	Jedinica	2009. godina	2010. godina
Proizvodnja vode	milion m3	88,8	89,6
Stvarni gubici (isticanja na cjevovodu, na priključnim cijevima, na armaturama i ostala isticanja , pozadinska isticanja, isticanja na transportnim cjevovodima, pretok i propuštanja rezervoara) i	%	60%	61%
Administrativni (prividni) gubici (nefakturisana legalna potrošnja, bespravna potrošnja 5% od isporučene količine, greške na mjernom mjestu kod potrošača, neočitanja i greške u bazi kod prenosa podataka	%	10%	10%
Ukupno registrovane količine vode	milion m3	28,0	27,3
Fakturisane (prodate) količine vode	milion m3	26,4	25,8
Fakturisana potraživanja od prodaje vode i usluga odvodnje (sa PDV i PVN)	miliona KM	37,5	36,6
Potrebna prosječna cijena vode i odvodnje	KM/m3	2,43	2,52
Ukupno naplaćeni prihodi od prodaje vode i usluga odvodnje	miliona KM	37,8	38
Uplate od 01.01.2010. do 31.12.2010. po računima izdatim do 31.12.2009.godine	miliona KM	6,7	6,9
Naplaćeno po ispostavljenim fakturama u 2010. g. (sa PDV i PVN)	miliona KM	32,2	32,1
Stopa tekuće naplate	%	85%	87%
Stopa tekuće naplate - "Pravni subjekti"	%	89%	90%
Stopa tekuće naplate - "Objekti kolektivnog stanovanja"	%	78%	80%
Stopa tekuće naplate - "Privatne kuće"	%	89%	92%
Ostvareni ukupni prihodi	miliona KM	39,9	39,0
Prihod od prodaje vode	miliona KM	21,8	21,3
Prihod od pružanja usluga odvodnje	miliona KM	9,5	9,3
Neoperativni prihodi	miliona KM	7,3	7,4
Ostvareni ukupni rashodi	miliona KM	70,8	69,5
Operativni troškovi	miliona KM	65,5	66,2
Stalna sredstva	miliona KM	957,3	935,5
Tekuća sredstva	miliona KM	14,2	13,2
Kapital	miliona KM	905,7	875,3
Dugoročne obaveze	miliona KM	46,6	48,0
Kratkoročne obaveze	miliona KM	19,2	25,4
Gubitak	miliona KM	30,9	30,4
Prosječan broj uposlenika	broj	1032	1017
Broj uposlenika na dan 31.12.2010.	broj	1030	1012

3 Profil preduzeća

Preduzeće je 100% u državnom vlasništvu i njegovu osnovnu djelatnost čine:

- usluge vodosnabdijevanja; i
- usluge odvođenja i tretman otpadne vode.

Kako bi izvršavalo ove zadatke nezavisno, Preduzeće također vrši:

- Sanitarno-tehničke radove i kontrolu kvaliteta vode;
- Upravljanje javnim vodovodom i kanalizacijom;

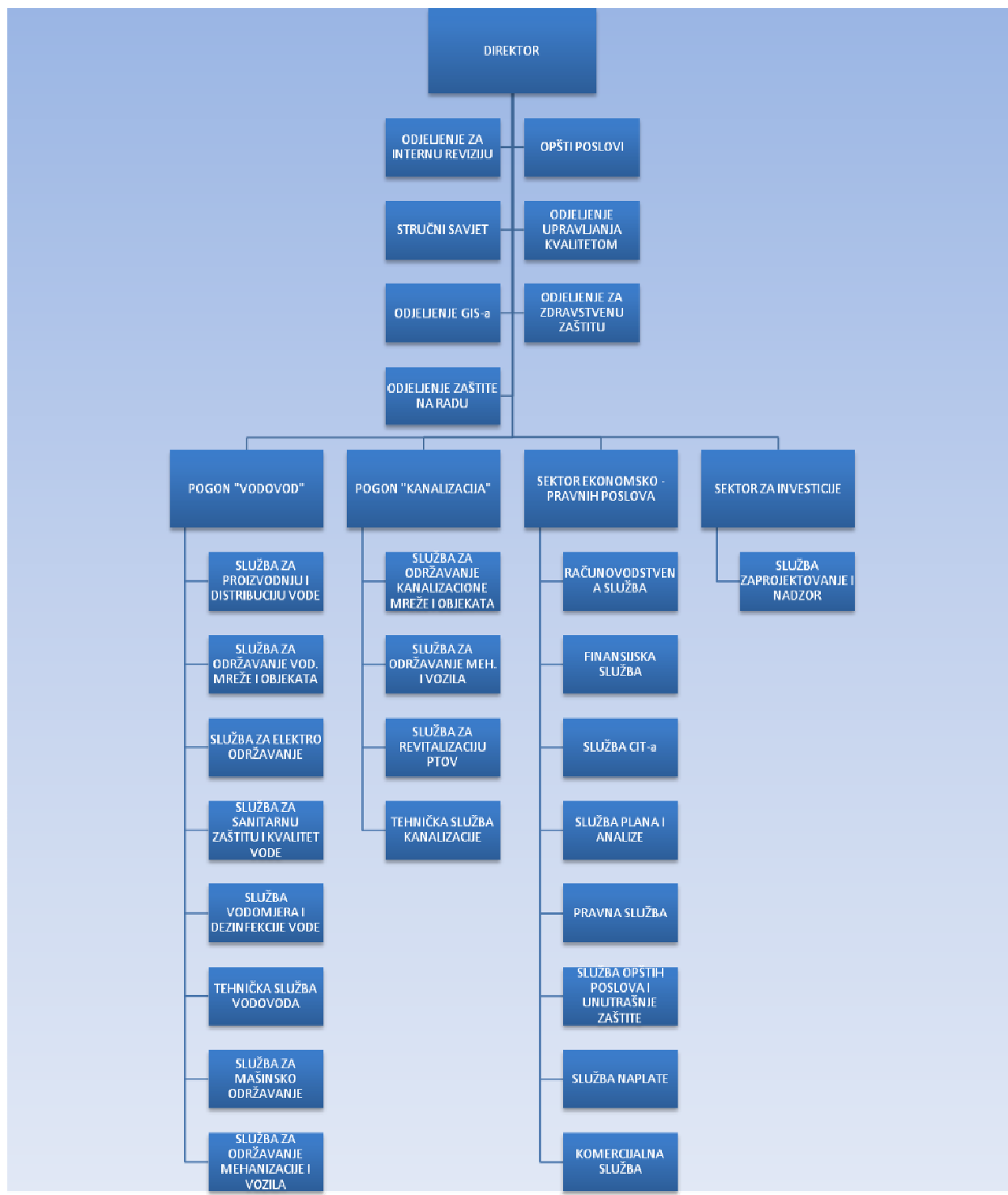
- Rekonstrukciju i održavanje mreže vodosnabdijevanja i priključaka, uređaja za vodosnabdijevanje, elektro-mehaničkih pogona, vodomjera, pogona za dezinfekciju vode zajedno sa održavanjem mjerne i regulacione opreme svih sistema za vodosnabdijevanje;
- Rekonstrukciju i održavanje kanalizacione mreže i pripadajućih priključaka, kanalizacionih uređaja i elektro-mehaničkih pogona; i
- Održavanje tehničke dokumentacije i katastra podzemnih instalacija za vodosnabdijevanje i kanalizaciju. ViK Sarajevo snabdijeva pitkom vodom slijedećih šest općina u Kantonu Sarajevo:
 - Centar;
 - Stari Grad;
 - Vogošća;
 - Ilidža;
 - Novi Grad; i
 - Novo Sarajevo.

3.1 Organizacija preduzeća

Preduzeće je organizovano u pogone i sektore u okviru kojih funkcionišu službe i odjeljenja kao niži organizacioni oblici.

Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta bliže se određuje unutrašnja organizacija i sistematizacija radnih mjesta.

Slika 1. Organizacija preduzeća

4 Poslovanje pogona „VODOVOD“

Glavni resursi vode su podzemne akumulacije na lokalitetu Sarajevsko polje (Bačevo, Sokolovići, Stup) sa kojih se obezbjeđuje oko 90% ukupnih količina, odnosno cca. 2600 l/s.

Prepumpavanje vode vrši se u više stepeni i podiže sa 490 m.n.v. do 850 m.n.v.

Specijalno za Olimpijske terene na Bjelašnici isporučuje se voda uz podizanje na visinu od oko 1000 m iznad tačke pumpanja. Sa planinskih izvorišta, gravitacionim putem koristi se oko 300 l/s. Uglavnom se koriste za snabdijevanje padinskih dijelova starog Sarajeva. Ukupne raspoložive količine vode kreću se od 3.180 do 3.440 l/s, i za sada su dovoljne za normalno snabdijevanje vodom svih potrošača. Dužina vodovodne mreže iznosi 1043 km.

U sistemu se nalazi 24 pumpne stanice sa 79 pumpnih agregata (horizontalne /vertikalne centrifugalne, bunarske u horizontalnoj izvedbi sa plaštom) + hidrofleks stanice sa 38 pumpnih agregata u sklopu hidrofleks postrojenja, 29 bunara na izvorištu Bačevo, 3 bunara na izvorištu Stup, 4 bunara na i izvorištu Sokolovići i 56 rezervoara sa svom instaliranom hidromašinskom, mehaničkom, mjerno regulacionom opremom i armaturama.

Ukupan broj vodovodnih priključaka u 2010. godini je bio 66.900. Od toga domaćinstava cca. 58.000 i privrede 8.900.

Pogon „Vodovoda“ funkcioniše putem 8 službi u svom sastavu.

4.1 Proizvodnja vode i distribucija vode

Zaposleni u ovoj organizacionoj jedinici (OJ) obavljaju poslove praćenja i upravljanja proizvodnjom i distribucijom vode, uz maksimalnu optimalizaciju rada sistema shodno datim uslovima urednog vodosnabdijevanja grada. U sklopu poslova praćenja proizvodnje i distribucije vode prave mjesečni izvještaj koji sadrži podatke o ukupno zahvaćenim količinama vode, isporuci vode po zonama vodosnabdijevanja, ukupnoj potrošnji električne energije po objektima, specifičnoj potrošnji električne energije po pravcima distribucije vode. Također učestvuju u dnevnom praćenju proizvodnje i distribucije vode. Zaposleni u ovoj OJ bave se kontrolom ispravnosti vodovodne mreže sa ciljem otkrivanja i što tačnijeg lociranja podzemnih kvarova na istoj, a radi smanjenja gubitaka i obezbijedenja uslova za kvalitetnije snabdijevanje potrošača vodom.

Proizvodnja vode u 2010. godini je bila za 1% ili za cca 775.000 m³ veća nego u 2009. godini. U 2010. godinu je bilo manje proizvedeno vode za 1% nego što je planirano.

Tabela 2 - Proizvedene količine vode

Proizvodnja vode	OSTVARENO 2009.g m3	OSTVARENO 2010.g m3	PLAN 2010. m3	INDEX	
				10/09	10/pl
Bačevo-Mojmilo (bunari)	32.150.723	33.059.020	32.526.358	103	102
Bačevo-R.A.Most (bunari)	11.950.554	12.560.240	12.198.075	105	103
Konaci - Bačevo	10.315.016	10.413.482	10.642.476	101	98
IB1-z. Igman	2.534.596	2.577.856	2.341.053	102	110
Stup	2.402.276	2.467.221	2.433.171	103	101
Hrasnica	1.443.302	1.625.744	1.460.830	113	111
Filter Mošćanica		28.391	0		
Filter Vogošća	450.960	55.780	493.440	12	11
Sokolovići	7.519.660	7.527.448	7.581.087	100	99
Filter Bosna	11.211.286	10.641.948	11.489.757	95	93
Vrelo Bosne	477.866	181.130	478.474	38	38
Ukupno Pumpni sistem :	80.456.239	81.138.260	81.644.721	101	99
Peračko vrelo	1.130.610	1.084.851	1.202.679	96	90
Vrelo Mošćanica	2.967.173	3.095.419	2.939.901	104	105
Vrelo Kovačići	2.160.328	2.576.802	2.186.630	119	118
dolaz Jahorinskih vrela	1.547.769	1.156.150	1.628.598	75	71
Mala vrela	546.344	532.034	527.765	97	101
Ukupno gravitacija:	8.352.224	8.445.256	8.485.573	101	100
Ukupno:P.S.+ Gravitacija	88.808.463	89.583.516	90.130.294	101	99
			1.321.831		

				INDEX	
Pumpni sistem %	90,60%	90,60%	90,59%		
Gravitacija %	9,40%	9,40%	9,41%		

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 14 miliona KM u 2010. godini (Tabela 3).

Tabela 3 Troškovi OJ proizvodnja i distribucija vode u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba za proizvodnju i distribuciju vode
	Šifra OJ		11
	Broj radnika		235
300	Ukupno utrošeni materijal		11.587
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		6.599.177
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		184.443
303	Ukupno troškovi otpisa		9.968
310	Troškovi amortizacije		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		6.050.143
330-339	Ukupno troškovi usluga		896.574
340-349	Ukupno ostali troškovi		367.388
3610	3610 Rezervisanja za troškove		109.449
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-224.589
	Ukupno		14.004.141
% učešće troškova OJ „Proizvodnja i distribucija vode“ u ukupnim troškovima pogona „Vodovod“			57%

4.2 Održavanje vodovodne mreže

Služba za održavanje vodovodne mreže i objekata glavnu aktivnost ima na otklonjanju kvarova na vodovodnoj mreži u cilju smanjenja gubitaka kao i na isključenjima dužnika sa sistema vodosnabdijevanja. Vršiti i polaganja-izmještanja cjevovoda, vezanja cjevovoda raznih profila, prebacivanja priključaka na novopoložene cjevovode, davanja novih priključaka, rad po narudžbama, zahtjevima drugih službi i slično.

Organizaciona jedinica održavanje građevinskih objekata vrši adaptaciju građevinskih objekata, uređenje zelenih površina, ograđivanje vodozaštitnih zona i sl.

Tabela 4. Održavanje vodovodne mreže

R.b.	Aktivnost	Jedinica mjere	Ostvareno u 2009.g	Ostvareno u 2010.g	Plan 2010	Index	
						10/09	10/pl
1.	Opravka kvarova na cjevovodima	kom	1036	1012	1065	98	95
2.	Opravke dijela priključka	kom	984	926	1032	94	90
3.	Opravka uličnih ventila	kom	243	215	262	88	82
4.	Opravka zatvarača	kom	228	209	236	92	89
5.	Opravka hidranata	kom	46	50	49	109	102
6.	Blindiranje priključka	kom	124	89	135	72	66
7.	Podizanje kapa	kom	280	258	260	92	99
8.	Pročepljenje instalacija	kom	14	5	20	36	25
9.	Opravke u šahtu	kom	30	13	30	43	43
10.	Sanacija prokopa u vlastitoj režiji	kom	189	190	250	101	76
11.	Vezanje cjevovoda	kom.	24	11	20	46	55

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 3,9 miliona KM u 2010. godini (Tabela 5).

Tabela 5. Troškovi OJ održavanje vodovodne mreže u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba za održavanje vodovodne mreže i objekata
	ŠIFRA OJ		12
	BROJ RADNIKA		95
300	Ukupno utrošeni materijal		1.022.750

3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije	11.115
301	Ukupno troškovi goriva i maziva	74.562
303	Ukupno troškovi otpisa	26.818
310	Troškovi amortizacije	0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika	2.225.573
330-339	Ukupno troškovi usluga	436.842
340-349	Ukupno ostali troškovi	148.519
3610	3610 Rezervisanja za troškove	44.245
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije	-90.791
	UKUPNO	3.899.634
% učešće troškova OJ Održavanje vodovodne mreže u ukupnim troškovima pogona „Vodovod“		16%

4.3 Elektro-održavanje

Ova služba ima **prioritetni zadatak** da održava u ispravnom stanju elektro opremu, uređaje i električne instalacije, koje postoje na tehnološkim objektima pogona Vodovod (pumpne stanice, filter postrojenja, rezervoari).

Osim navedenog elektro služba vrši održavanje u ispravnom stanju električnih instalacija i uređaja opće namjene, koji postoje u drugim radnim prostorima preduzeća (radionice, kancelarije, laboratorija, skladište, kafe kuhinja i sl.).

U okviru ove službe vrši se kontrola i pravljenje izvještaja utroška električne energije i telefona, kao i korespondencija sa Elektrodistribucijom, BH Telecomom i Regulatornom agencijom za komunikacije.

Tabela 6. Ostvarene aktivnosti u OJ Elektro održavanje

R.b	Naziv aktivnosti	jedinica mjere	Ostvareno 2010	Planirano 2010	Indeks 10/pl.
1.	Preventivni pregled objekata	sati	2.216	2.220	100
2.	Preventivno održavanje el.opreme	sati	1.072	732	146
3.	Interventno održavanje el.opreme	sati	987	792	125
4.	Dem. I mon. Bunarskih crp. Agregata	sati	860	720	119
5.	Demontaža i montaža centrifugalnih crp. Agregata	sati	502	384	131
6.	Održavanje.rasklopnih postr. I el energ. Inst. Po.obj.distr	sati	2.270	2.250	101
7.	Održavanje kućnih el. Instal.	sati	952	720	132
8.	Održavanje industrijske elektronike	sati	800	912	88
9.	Održ.telef. I telef. Instalacija (u saradnji sa tenderski dobavljačem za usluge)	sati	4	60	7
10.	Održavanje telemetrijskog sistema (U saradnji sa Tenderski dobavljačem za usluge)	sati	452	240	188

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 0,7 miliona KM u 2010. godini (Tabela 7)

Tabela 7. Troškovi Službe za elektro održavanje u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba za elektro održavanje
	Šifra OJ	Broj radnika	
			13
			15
300	Ukupno utrošeni materijal		65.339
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		17.858
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		11.773
303	Ukupno troškovi otpisa		7.178
310	Troškovi amortizacije		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		412.490
330-339	Ukupno troškovi usluga		151.189
340-349	Ukupno ostali troškovi		33.130
3610	3610 Rezervisanja za troškove		6.986
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-14.335
	Ukupno		691.607
% učešće troškova OJ Službe za elektro održavanje u ukupnim troškovima pogona „VODOVOD			3%

4.4 Sanitarna zaštita i kontrola voda

Služba za sanitarnu zaštitu i kontrolu kvaliteta vode za piće, u okviru svoje osnovne funkcije, poduzima aktivnosti preventivne i tekuće sanitarno-higijenske zaštite cjelokupnog vodovodnog sistema, upravljanje tehnološkim procesom kondicioniranja (prečišćavanja) vode u vodu za piće na filterskim postrojenjima sa kontinuiranim laboratorijskim praćenjem fizičko-hemijskih, hemijskih i bakterioloških karakteristika vode od izvorišta do krajnjeg potrošača. Sve aktivnosti su harmonizirane sa zahtjevima zakonske regulative (Zakon o vodama, federalni i kantonalni, Pravilnik o uvjetima za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta voda koje se upotrebljavaju ili planiraju da koriste za piće, Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće itd.) koja uređuje problematiku vodosnabdjevanja uz praćenje parametara procesa kroz sistem kvaliteta ISO 9001:2008.

Tabela 8. Sanitarna zaštita i kontrola kvaliteta vode

R.b	Opis aktivnosti	Jedinica mjere	Ostvareno u 2009	Ostvareno u 2010	Planirano za 2010	Indeks	
						09/10	10/pl.
1.	Kontrola vodnih objekata, redovno i sa inspekcijom	broj kont.	212	228	216	93	106
2.	Kontrola rezidualnog klora i prijedlog lokalne dezinfekcije vode	broj kont.	11897	12676	12135	94	104
3.	Uzimanje uzoraka vode iz primarne i sekundarne mreže, poslije ispiranja cjevovoda, lok. vrela	broj kont.	8927	8987	9105	99	99
4.	Sanitarno-higijenska kontrola odklanjanja kvarova na mreži	broj kont.	3039	3486	3100	87	112
5.	Ispiranje, hiperklorinacija cjevovoda, rezervoara, cisterni i izrada atesta	broj kont.	121	76	123	159	62
6.	Sanitarno-higijenska kontrola priključaka i kućnih instalacija	broj kont.	40	20	40	200	50
7.	Reklamacije - primjedbe potrošača na kvalitet vode	broj kont.	22	22	22	100	100
8.	Kontrola kemijskog kvaliteta vode	broj kont.	8927	8511	8927	105	95
9.	Kontrola bakteriološkog i parazitolškog kvaliteta vode	broj kont.	8118	7731	8118	105	95

U toku 2010. godine pokrenuto je nekoliko aktivnosti koje su do kraja godine realizirane sa ciljem stvaranja povoljnih preduslova za pokretanje procedure donošenja Odluke za akreditiranje naše laboratorije za kontrolu kvaliteta vode za piće u skladu sa zahtjevima ISO 17025.

Odlivom postojećeg kadra što zbog bolesti (smrti) što zbog prirodnog odlaska u penziju, osjeća se i nedostatak kadrova.

Pored nedostatka radne snage, jedan od otežavajućih faktora je i dotrajala instrumentalna tehnika čija zamjena mora biti pokrenuta već u tekućoj 2011. god.

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 1.1 miliona KM u 2010. godini (Tabela 9)

Tabela 9. Troškovi službe za sanitarnu zaštitu i kontrolu kvaliteta vode u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba za sanitarnu zaštitu i kontrolu vode
	Šifra OJ	Broj radnika	
			14
			37
300	Ukupno utrošeni materijal		84.814
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		0
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		29.040
303	Ukupno troškovi otpisa		3.315
310	Troškovi amortizacije		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		928.418
330-339	Ukupno troškovi usluga		30.885
340-349	Ukupno ostali troškovi		59.332
3610	3610 Rezervisanja za troškove		17.232
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-35.361

KONTO	2010. GODINA		Služba za sanitarnu zaštitu i kontrolu vode
		Sifra OJ	
	Broj radnika		37
	Ukupno		1.117.675
% učešće troškova OJ Službe za sanitarnu zaštitu i kontrolu kvaliteta vode u ukupnim troškovima pogona „Vodovoda“			5%

4.5 Održavanje sistema mjerenja i dezinfekcija vode

Ova služba vrši održavanje sistema mjerenja što podrazumjeva održavanje instaliranih vodomjera nominalnog prečnika od dn 13 do dn 200 mm. Također, obavlja izmjene vodomjera po svim osnovama, opravkama kvarova u vodomjernom mjestu (v.m), prepravke i rekonstrukcije v.m, ugradnju vodomjera, opravku vodomjera, ispitivanje i kalibraciju vodomjera i analizu i kontrolu v.m

Održavanje sistema za dezinfekciju vode podrazumjeva održavanje instaliranih postrojenja za dezinfekciju vode gasnim i tečnim hlorom i održavanje instaliranih sistema za doziranje hemikalija (dozir pumpi) na tehnološkim objektima pogona vodovod.

Od 88.571 evidentiranog vodomjera u sistemu mjerenja i očitavanja potrošnje vode, tokom 2010. godine, Služba je po osnovu isteka validnosti verifikacionog žiga zamijenila je 11.846 vodomjera.

U cilju što uspješnije realizacije aktivnosti održavanja sistema mjerenja i očitavanja potrošnje vode, kao i njegove optimizacije, u 2010. godini izvršena je analiza i/ili kontrola 35.534 vodomjernog mjesta. Najveći broj izvršen je za potrebe izmjene vodomjera i opravke kvarova, dok su se ostale analize i kontrole uglavnom vršile u sklopu aktivnosti koje su se provodile na smanjenju gubitaka, ažuriranju baze podataka, zahtjeva korisnika naših usluga i iznalaženje rješenja za optimiziranje postojećeg sistema.

Tabela 10. Opravke i zamjena vodomjera

R.b	Aktivnosti	Jedinica mjere	Ostvareno u 2009.g.	Ostvareno u 2010.g.	Plan 2010.g.	Indeks	
						10/09	'10/pl
1	Opravka vodomjera	kom	10.483	9.347	13.689	89	68
2	Zamjena vodomjera	kom	14.233	11.846	13.689	83	87

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 1.7 miliona KM u 2010. godini (Tabela 11)

Tabela 11. Troškovi službe vodomjera i dezinfekcije vode u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba vodomjera i dezinfekcije vode
		Sifra OJ	
	Broj radnika		31
300	Ukupno utrošeni materijal		741.136
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		0
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		24.331
303	Ukupno troškovi otpisa		7.644
310	Troškovi amortizacije		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		789.630
330-339	Ukupno troškovi usluga		51.519
340-349	Ukupno ostali troškovi		101.753
3610	3610 Rezervisanja za troškove		14.438
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-29.627
	Ukupno		1.700.824
% učešće troškova OJ Službe vodomjera i dezinfekcije vode u ukupnim troškovima pogona „Vodovoda“			7%

4.6 Tehnička služba vodovoda

Tehničku službu Vodovoda čine odjeljenja:

- Vodovodna mreža i priključci
- Plan i katastar

– Nadzor

Poslovi koji se obavljaju su vezani za vodovodnu mrežu, kvalitet vodosnabdjevanja, polaganje cjevovoda, rekonstrukciju cjevovoda, izradu priključaka, geodetsko snimanje cjevovoda i priključaka, stalni nadzor na vodovodnoj mreži u svrhu kontrole snabdjevenosti vodom potrošača.

Tabela 12. Ostvarene aktivnosti tehničke službe vodovoda u 2010. godini

R.b	Opis aktivnosti	Jed. Mjere	Ostvareno u 2010.g	Planirano za 2010.g	Indeks 10/pl.
1	Izdavanje Načelne saglasnosti na vodovodnu mrežu	kom	1639	2037	80
2	Primanje, protokolisanje pošte i djelimična obrada	kom	6015	6488	93
3	Izlazak na teren za obradu	kom	2114	2494	85
4	Pregled i ovjera projektne dokumentacije i izdavanje saglasnosti na priključke	kom	236	242	98
5	Pregled i ovjera Regulatornih planova i izdavanje saglasnosti na iste	kom	9	7	129
6	Izradu tehničkih rješenja za rekonstrukciju i polaganje nove vodovodne mreže	km	1,046	0,53	197
7	Saradnja sa institucijama u Kantonu,Projektantima i izvođačima radova na vodovodnoj mreži	kom	252	252	100
8	Redovni obilazak terena u svrhu kontrole snabdjevenosti terena vodom	K.M	8400	8300	101
9	Otkriveni bespravni cjevovodi	kom	2	0	-
10	Otkriveni bespravni priključci		400	555	72
11	Tehnički prijem vodomjera sa HRI senzorom u objektima kolektivnog stanovanja-starogradnja	Kom.	501	1500	33
12	Tehnički prijem impulsnih vodomjera (M-Bus) objektima kolektivnog stanovanja-novogradnja	Kom.	1194	1200	100
13	Uvezivanje i programiranje vodomjera u sistem daljinskog očitavanja kojima je istekao baždarni rok.	Kom.	0	700	-

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 1.1 milion KM u 2010. godini (Tabela 13).

Tabela 13. Troškovi Tehničke službe vodovoda u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Tehnička služba vodovoda
	Šifra OJ	Broj radnika	16 37
300	Ukupno utrošeni materijal		48.546
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		0
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		29.040
303	Ukupno troškovi otpisa		1.063
310	Troškovi amortizacije		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		979.028
330-339	Ukupno troškovi usluga		11.889
340-349	Ukupno ostali troškovi		57.892
3610	3610 Rezervisanja za troškove		17.232
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-35.361
	Ukupno		1.109.330
% učešće troškova OJ Tehničke službe vodovoda u ukupnim troškovima pogona "Vodovoda"			4%

4.7 Mašinsko održavanje

Osnovni zadatak Službe za mašinsko održavanje je održavanje pogonske spremnosti Pogona Vodovod .

Služba za mašinsko održavanje vrši preventivno mašinsko održavanja mašinskih postrojenja, hidromehaničke opreme, mjerno-regulacione opreme, kontrolno mjerne opreme kroz preventivne preglede i interventno održavanje.

Tabela 14. Ostvarene aktivnosti u OJ mašinsko održavanje u 2010. godini

R.b	Opis aktivnosti	Jedinica mjere	Ostvareno u 2010.g	Planirano za 2010.g	Indeks 10/pl.
1.	Remont bunarskih pumpnih agregata	sati	6102	6000	102
2.	Remont centrifugalnih pumpnih agregata	sati	1286	1100	117
3.	Demontaža i montaža bunarskih pumpnih agregata	sati	966	1000	97
4.	Demontaža i montaža centrifugalnih pumpnih agregata	sati	624	580	108
5.	Izrada dijelova na tokarskom stroju	sati	1750	1800	97
6.	Bravarska radionica	sati	19352	22140	87
	UKUPNO:	sati	30.080	32.620	92

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 1.2 miliona KM u 2010. godini (Tabela 15).

Tabela 15. Troškovi Službe za mašinsko održavanje u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba za mašinsko održavanje
	Šifra OJ	Broj radnika	17
			24
300	Ukupno utrošeni materijal		502.643
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		0
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		18.837
303	Ukupno troškovi otpisa		7.474
310	Troškovi amortizacije		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		619.122
330-339	Ukupno troškovi usluga		43.221
340-349	Ukupno ostali troškovi		37.904
3610	3610 Rezervisanja za troškove		11.178
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-22.937
	Ukupno		1.217.442
% učešće troškova OJ Službe za mašinsko održavanje u ukupnim troškovima pogona "Vodovoda"			5%

4.8 Održavanje vozila i mehanizacije vodovoda

Ova organizaciona jedinica bavi se sljedećim aktivnostima: planira i vrši tehnički pregled i registraciju vozila i mašina, radi obračun potrošnje goriva i maziva, vrši transport radnika i roba, brine se o tehničkoj ispravnosti vozila i mašina i njihovoj kondiciji, izrada specifikacija rezervnih dijelova, goriva i maziva, alata, itd.

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 0,8 miliona KM u 2010. godini (Tabela 16).

Tabela 16. Troškovi Službe za održavanje mehanizacije i vozila u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba za održavanje mehanizacije i vozila
	Šifra OJ	Broj radnika	18
			23
300	Ukupno utrošeni materijal		133.340
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		0
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		18.052
303	Ukupno troškovi otpisa		3.782
310	Troškovi amortizacije		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		560.015
330-339	Ukupno troškovi usluga		48.385
340-349	Ukupno ostali troškovi		59.317
3610	3610 Rezervisanja za troškove		10.712
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-21.981
	Ukupno		811.622
% učešće troškova OJ Službe za održavanje mehanizacije i vozila u ukupnim troškovima pogona "Vodovoda"			3%

4.9 Bilans vodosnabdijevanja (gubici vode)

Na osnovu Izvještaja¹ Tima za borbu protiv gubitaka u vodovodnom sistemu u 2010. godini korištenjem IWA² metodologije i raspoloživih podataka o količinama proizvedene i ovlaštene (legalne) potrošnje vode proračunati su ukupni gubici vode. (Trebalo imati u vidu da su proizvedene količine vode uzete za proračun gubitaka po IWA metodologiji manje za cca. 1%, od stvarno proizvedenih količina). Ovi gubici ujedno predstavljaju i neoprihodovane količine vode. U 2010. godini (Tabela 17. i Slika 2.) iznose 63.094.400 m³ ili 71%.

Ukupne gubitke čine:

- **stvarni gubici** koji u 2010. godini iznose 61% (isticanja na cjevovodu, na priključnim cijevima, na armaturama i ostala isticanja, pozadinska isticanja, isticanja na transportnim cjevovodima, pretok i propuštanja rezervoara) i
- **administrativni (prividni) gubici** koji u 2010. godini iznose 10% (nefakturisana legalna potrošnja, bespravna potrošnja 5% od isporučene količine, greške na mjernom mjestu kod potrošača, neočitavanja i greške u bazi kod prenosa podataka)

Kod prikaza bilansa po IWA metodi treba imati u vidu da su korištene sljedeće procjene:

- Prosječna dužina priključne cijevi od mjesta priključenja do šahta sa vodomjerom procijenjena na 10 m.
- Procenat za izračun legalne nefakturisane potrošnje (ispiranje filterskih polja, cjevovoda, priključaka većeg profila, pranje ulica, vatrogasci, cisterne i sl.) 1,25% od isporučene količine.
- Procenat za bespravnu/ilegalnu potrošnju, a koja nije obuhvaćena mjerenjem 5% od ukupno proizvedenih količina vode.
- Greške na mjernom mjestu kod potrošača 3,0% od obračunate izmjerene potrošnje.
- Neočitavanja i greške u bazi podataka 3,5% od obračunate izmjerene potrošnje.
- Greška na mjerenju proizvedenih količina vode do 1%.

Analizirajući podatke iz 2009 i 2010. godine date u Tabeli 17. vidjećemo da su se količine proizvedene vode povećale, a ukupno registrovane količine kod potrošača su se smanjile (Tabela 26). Sa ovakvom situacijom, te i pored povećanog broja priključaka i proširenja vodovodne mreže, neminovno je da su se i gubici vode povećali u odnosu na 2009.. godinu.

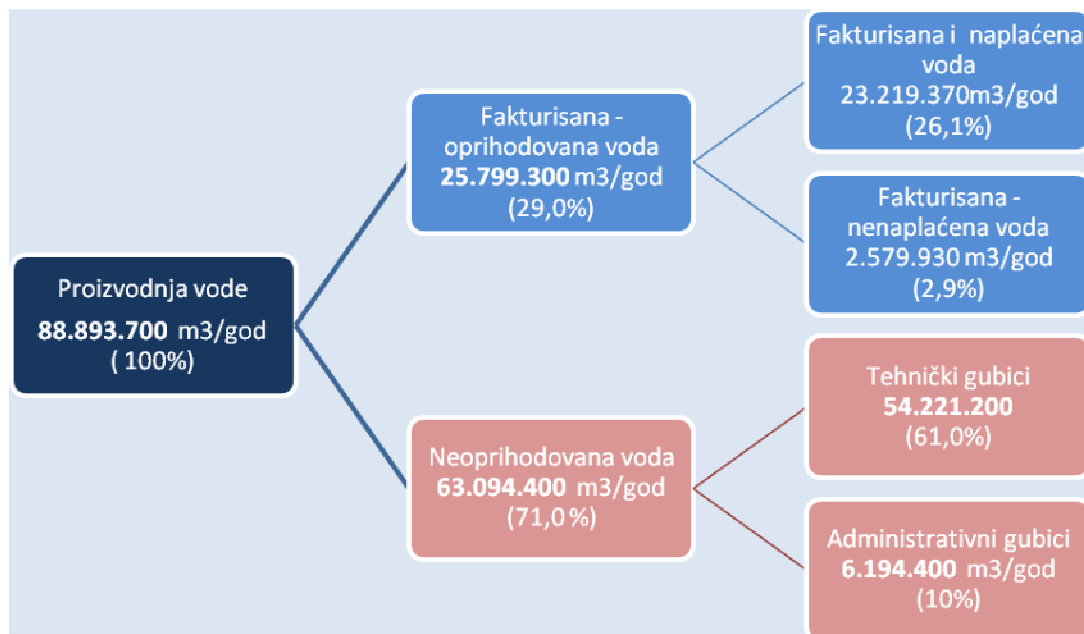
Tabela 17. Gubici vode u 2009/10. g. (IWA metoda)

opis	2009.g.		2010.g.	
	m3	%	m3	%
Proizvodnja vode	88.123.300	100,0%	88.893.700	100,0%
Ukupni gubici vode(od proizvedene vode)	61.750.600	70,1%	63.094.400	71,0%
Stvarni gubici vode (od proizv. vode)	52.774.200	59,9%	54.221.200	61,0%
Administrativni gubici od proizvedene vode	8.976.400	10,2%	8.873.200	10,0%

Druga značajna kategorije podataka prikazana na Slici 2. odnose se na oprihodovane količine vode. Oprihodovane količine vode (25.799.300 m³) obuhvaćaju fakturisane izmjerene i neizmjerene potrošnje.

¹ Bilans vodosnabdijevanja za 2010, Februar 2011. godine

² International Water Association – Međunarodna asocijacija za vode

Slika 2. Bilans voda

4.10 Ostvareni troškovi u pogonu "VODOVOD"

Tabela 18. Ostvareni troškovi poslovanja u pogonu "VODOVOD"

KONTO	2010. GODINA		10 UKUPNO	OSTVARENI
	ŠIFRA OJ		VODOVOD	TROŠKOVI KJKP VIK
	BROJ RADNIKA		10	u 2010
			504	1017
300	Ukupno utrošeni materijal		2.613.504	3.604.866
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		6.628.980	6.763.511
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		395.572	686.995
303	Ukupno troškovi otpisa		67.260	163.513
310	Troškovi amortizacije		0	24.450.275
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		12.766.867	26.489.453
330-339	Ukupno troškovi usluga		1.672.523	2.779.584
340-349	Ukupno ostali troškovi		884.147	1.730.745
3610	Rezervisanja za troškove		234.733	473.658
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-481.671	-971.943
	UKUPNO		24.781.915	66.170.656
	% učešće troškova pogona "Vodovod" u ukupnim troškovima preduzeća (sa amortizacijom)		37%	66.170.656
	% učešće troškova pogona "Vodovod" u ukupnim troškovima preduzeća (bez amortizacije)		59%	41.720.380

Tabela 19. Ostvareni troškovi poslovanja pogona „VODOVOD“ u periodu 2009/2010

KONTO	OPIS	Ostvareni OT pogona 10 "Vodovod"		Ostvareni OT na nivou preduzeća		% OT pogona 10 ukupnim tr. preduzeća	
		2009.g.	2010.g.	2009.g.	2010.g.	2009.g.	2010.g.
		3	4	5	6	3/5	4/6
300	Troškovi materijala	1.796.298	2.613.504	2.690.440	3.604.866	67%	72%
3010, 3011	Troškovi el. Energije	6.661.846	6.628.980	6.783.197	6.763.511	98%	98%
301	Troškovi goriva i maziva	412.031	395.572	622.316	686.995	66%	58%
303	Troškovi otpisa	84.449	67.260	209.012	163.513	40%	41%

KONTO	OPIS	Ostvareni OT pogona 10 "Vodovod"		Ostvareni OT na nivou preduzeća		% OT pogona 10 ukupnim tr. preduzeća	
		2009.g.	2010.g.	2009.g.	2010.g.	2009. g. 3/5	2010. g. 4/6
1	2	3	4	5	6		
320-328	Troškovi uposlenika	12.625.252	12.766.867	26.124.760	26.489.453	48%	48%
330-339	Troškovi usluga	2.310.972	1.672.523	3.633.976	2.779.584	64%	60%
340-349	Ostali troškovi	1.054.901	884.147	1.485.275	1.730.745	71%	51%
3610	Rezervisanja za troškove		234.733		473.658		50%
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije	-341.000	-481.671	-685.997	-971.943	50%	50%
	UKUPNO	24.604.749	24.781.915	40.862.979	41.720.380	60%	59%

5 Poslovanje pogona „KANALIZACIJA“

Gradski sistem kanalizacije je gravitacijskog tipa i ima preko 865 km kanala različitih profila, od 200 do 2.000 mm, koji se koriste za različite svrhe (fekalna, oborinska i mješovita kanalizacija). Otpadne vode se odvođe u postrojenje za preradu vode, a oborinske u vodotoke. Međutim postrojenje za preradu vode Butila je van funkcije od početka rata 1992. godine, tako da se otpadne vode ne tretiraju. Ukupan broj kanalizacionih priključaka na kraju 2010. godine je bio 49.100, a od toga domaćinstava cca. 40.500, a privrede 8.600.

5.1 Održavanje kanalizacione mreže

Služba za održavanje kanalizacione mreže sastoji se iz četiri organizacione jedinice koje su angažirane poslovima pripreme tehničke dokumentacije, čišćenju i održavanju kanalizacionih kanala kao i revizionih okna kanalizacionog sistema. Pored redovnog održavanja kanalizacione mreže uposlenici ove službe vrše i korektivna pročepljenja začepljenja, koja nastaju u kanalizacionim kanalima i priključnim kanalima.

U okviru redovnih radnih zadataka uposlenici ove službe čiste i održavaju kanalizacione objekte: slivnike, koritaste slivnike, kišne prelive i ulivne građevine na kanalizacionom sistemu, kao i čišćenje septičkih jama i podruma.

Uposlenici odjeljenja opravke i rekonstrukcije kanalske mreže angažuju se i na planskim zadacima rekonstrukcije kanala, na izradi kanalizacionih priključaka, na ugradnji kanalizacionih poklopaca i slivnika, na opravci priključnih kanala i na opravci kanalizacionih poklopaca i slivnika kanalizacione mreže grada Sarajeva.

Tabela 20. Održavanje kanalizacione mreže

R.b.	Aktivnost	Jedinica mjere	Ostvareno u 2009. godini	Ostvareno u 2010. godini	Plan 2010.g.	Index	
						10/09	10/pl
1	Snimanje kanalizacionih kanala kamerom	m	1.490	3.260	-	219	-
2	Čišćenje kanalizacione mreže	m	97.740	86.550	100.000	89	87
3	Pročepljenje kanala i čišćenje šahtova	kom	6.167	5.750	5.915	93	97
4	Čišćenje slivnika na kanalizacionoj mreži	kom	17.940	15.287	17.750	85	86
5	Čišćenje koritastih slivnika i bazena	m	3.538	3.154	3.200	89	99
6	Opravke i intervencije na kanalskoj mreži u dužini od	m	487	336	484	69	70
7	Opravke i intervencije na kanalskim objektima	kom	176	134	176	76	76
8	Crpanje septičkih jama	h	1.873	1.581	1.800	84	88
9	Čišćenje preliva	h	118	254	200	215	127
10	Izrada novih kanala	m	1.863	2032	1.935	-	-
11	Izrada kanalizacionih priključaka	m'	916	436	848	48	51

Čišćenje kanalizacione mreže i hitne intervencije

U 2010. godini, najznačajniji radovi su bili na fekalnom kolektoru Bjelašnica – Hadžići tako da su ove aktivnosti uticale na smanjenje aktivnosti unutar gradskog područja.

Čišćenje kanalskih objekata

Ukupan broj ugovora za održavanje septičkih jama u 2010. godini iznosi 2.357 komada, što je uticalo na smanjenje aktivnost odjeljenja na preostalim aktivnostima, prvenstveno na čišćenju slivnika.

U periodu od oktobra do decembra 2010. izvršavani su radovi na objektima odvodnje otpadnih voda na lokalitetu Igman – Hadžići.

Svi planirani radovi na izgradnji kanalizacionih kanala, na osnovu sporazuma sa općinama I Ministarstvom prostornog uređanja I zaštite okoliša su izvršeni. Preostali su radovi (u toku je postupak za dobijanje građevinske dozvole) na lokalitetu Vranjače – Debelo brdo, cca. 500 metara kanala - Sporazum sa općinom Centar.

Svi zahtjevi za izgradnjom kanalizacionih priključaka su izvršeni

Problemi u vezi sa izvršavanjem radnih aktivnosti ove Službe uglavnom se svode na zastarijelu mehanizaciju i nedovoljan broj uposlenika koji direktno učestvuju u izvršavanju aktivnosti održavanja kanalizacione mreže.

U 2010. godini nije izvršen planirani prijem radne snage niti je izvršena planirana nabavka specijalnih vozila i rovokopača.

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 3,6 miliona KM u 2010. godini (Tabela 21)

Tabela 21. Troškovi Službe za održavanje kanalizacione mreže u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba za održavanje kanalizacione mreže
	Šifra OJ		21
	Broj radnika		107
300	Ukupno utrošeni materijal		538.050
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		0
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		466
303	Ukupno troškovi otpisa		61.558
310	Ukupno troškovi amortizacija		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		2.696.707
330-339	Ukupno troškovi usluga		176.578
340-349	Ukupno ostali troškovi		168.233
3610	Rezervisanja za troškove		49.834
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-102.259
	Ukupno		3.589.167
% učešće troškova OJ Službe za održavanje kanalizacione mreže u ukupnim troškovima pogona „KANALIZACIJA“			63%

5.2 Postrojenje za tretman otpadnih voda - Butila

U 2010. godini počela je realizacija jednog od najvažnijih komunalnih projekata, rekonstrukcija postrojenja za prečišćavanja otpadnih voda u Butilama.

Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda grada Sarajeva u Butilama, u općini Novi Grad pušteno je u rad 1982. godine, a izgrađeno je u okviru projekta "Zaštita čovjekove okoline " i dijelom financirano kreditom Međunarodne banke za obnovu i razvoj..

Rad postrojenja je prekinut u aprilu 1992. godine, u toku rata u Bosni i Hercegovini, a tek 1996. godine prvi put je omogućen pristup lokaciji i objektu, kada je utvrđeno da su sva postrojenja pretrpjela velika oštećenja.

Trenutno na ovom objektu je uposlano 15 radnika uglavnom invalida rada, a koji se staraju o osnovnom održavanju objekta.

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 0,4 miliona KM u 2010. godini (Tabela 22.)

Tabela 22. Troškovi Službe Postrojenje za tretman otpadnih voda u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Služba za revitalizaciju postrojenja za prečišćavanje ov
	Šifra OJ		23
	Broj radnika		15
300	Ukupno utrošeni materijal		4.708
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		0
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		37
303	Ukupno troškovi otpisa		5.181
310	Ukupno troškovi amortizacija		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		329.569
330-339	Ukupno troškovi usluga		8.641
340-349	Ukupno ostali troškovi		23.450
3610	Rezervisanja za troškove		6.986
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-14.335
	Ukupno		364.237
% učešće troškova OJ Službe Postrojenje za tretman otpadnih voda u ukupnim troškovima pogona "KANALIZACIJA"			6%

5.1 Tehnička služba kanalizacije

Poslovi koji se obavljaju u Službi odnose se na problematiku odvodnje otpadnih voda sa područja Kantona Sarajevo, a obuhvataju :

- kontrolu funkcionisanja kanalskog sistema,
- vršenje nadzora nad održavanjem (čišćenjem i opravkom) i investicionom izgradnjom kanalizacione mreže i objekata,
- izrada planske dokumentacije
- kontrola projektne dokumentacije za izgradnju nove kanalizacione mreže,
- obavljanje poslova geodetskog snimanja mreže za potrebe ažuriranja katastra podzemnih instalacija.

U ostvarivanju svojih aktivnosti ova organizaciona jedinica je imala troškova u iznosu od 0,5 miliona KM u 2010. godini (Tabela 23)

Tabela 23. Troškovi Tehnička služba kanalizacije u 2010 godini

KONTO	2010. GODINA		Tehnička služba kanalizacije
	Šifra oj		24
	Broj radnika		16
300	Ukupno utrošeni materijal		1.940
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		0
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		0
303	Ukupno troškovi otpisa		784
310	Ukupno troškovi amortizacija		0
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		485.887
330-339	Ukupno troškovi usluga		3.243
340-349	Ukupno ostali troškovi		25.454
3610	Rezervisanja za troškove		7.452
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-15.291
	Ukupno		509.468
% učešće troškova OJ Tehnička služba kanalizacije u ukupnim troškovima pogona "KANALIZACIJA"			9%

5.1 Ostvareni troškovi poslovanja pogona „KANALIZACIJA“

Tabela 24. Ostvareni troškovi poslovanja u pogonu "KANALIZACIJA" po OJ

KONTO	2010. GODINA		POGON KANALIZACIJE	OSTVARENI TROŠKOVI KJKP VIK u 2010
	ŠIFRA OJ		20	
	BROJ RADNIKA		163	
300	Ukupno utrošeni materijal		631.799	3.604.866
3010, 3011	Ukupno troškovi el. Energije		89.510	6.763.511
301	Ukupno troškovi goriva i maziva		203.952	686.995
303	Ukupno troškovi otpisa		70.241	163.513
310	Ukupno troškovi amortizacija		0	24.450.275
320-328	Ukupno troškovi uposlenika		4.215.332	26.489.453
330-339	Ukupno troškovi usluga		261.088	2.779.584
340-349	Ukupno ostali troškovi		268.839	1.730.745
3610	Rezervisanja za troškove		75.916	473.658
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije		-155.778	-971.943
	UKUPNO		5.660.897	66.170.656
	% učešće troškova pogona "KANALIZACIJE" u ukupnim troškovima preduzeća (sa amortizacijom)		9%	66.170.656
	% učešće troškova pogona "KANALIZACIJE" u ukupnim troškovima preduzeća (bez amortizacije)		13%	41.720.381

Tabela 25. Ostvareni troškovi poslovanja pogona „KANALIZACIJA“ u periodu 2009/2010

KONTO	OPIS	Ostvareni OT Pogona 20 "KANALIZACIJA"		Ostvareni OT na nivou preduzeća		% OT pogona 20 ukupnim tr. preduzeća	
		2009	2010	2009	2010	2009	2010
		1	2	3	4	5	6
300	Troškovi materijala	631.311	631.799	2.690.440	3.604.866	23%	18%
3010, 3011	Troškovi el. Energije	77.456	89.510	6.783.197	6.763.511	1%	1%
301	Troškovi goriva i maziva	121.719	203.952	622.316	686.995	20%	30%
303	Troškovi otpisa	76.627	70.241	209.012	163.513	37%	43%
320-328	Troškovi uposlenika	4.322.642	4.215.332	26.124.760	26.489.453	17%	16%
330-339	Troškovi usluga	217.542	261.088	3.633.976	2.779.584	6%	9%
340-349	Ostali troškovi	138.225	268.839	1.485.275	1.730.745	9%	16%
3610	Rezervisanja za troškove		75.916		473.658		16%
3700	Umanjenje troškova po osnovu interne realizacije	-111.225	-155.778	-685.997	-971.943	16%	16%
	UKUPNO	5.474.297	5.660.897	40.862.979	41.720.381	13%	14%

6 Odnosi sa potrošačima

6.1 Registrovane (isporučene) količine vode

Ukupno registrovane količine vode u 2010. godini iznosile su 27,3 miliona m³ i manje su odnosu na 2009. za 2%, a u odnosu na 2008. godinu za 4%.

Tabela 26. Registrovane količine vode po kategorijama potrošača

KATEGORIJA POTROŠAČA	REGISTROVANO m ³		Indeks	Razlika (m ³)
	2009.g.	2010.g.		
1	2	3	3/2	3-2
Pravni subjekti	6.117.712	5.721.988	94	-395.724
Objekti kolektivnog stanovanja (OKS)	12.332.367	12.096.866	98	-235.501
Privatne kuće	9.526.876	9.521.860	100	-5.016
UKUPNO	27.976.955	27.340.714	98	-636.241

Analizom registrovanih količina po kategorijama potrošača (Tabela 26.) u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu vidi se da je najveće smanjenje registrovanih količina bilo kod pravnih subjekata. Istraživanje je pokazalo da je potrošnja Armije BiH na 5 odabranih vodomjernih mjesta za samo prvih osam mjeseci 2010.god. smanjena u odnosu na isti period 2009.god. za više od **200.000 m³**, a potrošnja Kliničkog centra Sarajevo za cca. 51.000 m³.

Kod kategorije domaćinstava u objektima kolektivnog stanovanja, odnosno kućnih savjeta, također je došlo do smanjenja registrovanih m³, a razlog je sve veći broj instaliranih vodomjera u stanovima što navodi na racionalnu potrošnju vode, kao i smanjenje prekomjerne potrošnje zbog opravke unutrašnjih instalacija u zgradama. Pod prekomjernom potrošnjom podrazumjevamo količine vode > 12 m³ koje se ne fakturišu od strane našeg preduzeća, te se od 2007. godine poduzimaju aktivnosti na obavještanju svih potrošača i upravitelja Objekata kolektivnog stanovanja koji imaju prekomjernu potrošnju, o čemu se vodi ažurna evidencija.

6.2 Očitavanje potrošnje

Proces očitavanja vodomjera vrši se na osnovu sistematizacije 873 očitачka hoda sa 81.488 vodomjernih mjesta svrstanih u 20 sektora očitavanja.

Mjerljivi cilj organizacione jedinice "Očitavanje", je očitavanje 95% vodomjernih mjesta u funkciji u jednakim vremenskim intervalima, što ima konstantno trend ostvarenja.

Pored vizuelnog očitavanja kojim se očitava 71.272 vodomjera postoje i elektronska očitavanja kojim se očitava 9.895 vodomjera.

1. U aprilu 2000. godine uveden je sistem M-bus elektronskog očitavanja vodomjera. Do danas u bazu MONV (**M**jerenje, **O**čitavanje, **N**aplata **V**odomjera) je prijavljeno 4.444 vodomjerna mjesta koja se očitavaju ovim načinom očitavanja.
2. U januaru 2005. godine uveden je sistem HRI (eng. **H**igh **R**esolution **I**mpulse) elektronskog očitavanja vodomjera kojim se očitava 4.844 vodomjernih mjesta prijavljenih u bazu MONV do augusta 2010. godine.
3. Od februara 2010. godine uveden je radijski sistem očitavanja vodomjera i do augusta 2010. godine u bazu MONV prijavljeno je 139 vodomjera sa ovim načinom očitavanja.
4. Od novembra 2009. godine uveden je u sistem i GPRS (eng. **G**eneral **P**acket **R**adio **S**ervice) načina očitavanja vodomjera. Ukupno ima 468 vodomjernih mjesta sa ovim načinom očitavanja.

6.3 Fakturisane količine vode i fakturisani prihodi

6.3.1 Fakturisane količine vode

Tabela 27. Fakturisane količine vode, ukupne i po kategorijama potrošača

Kategorija potrošača	Fakturisane količine vode (m ³)			indeks	
	2009.g	2010.g	plan 2010.g.	10/09	10/pl.
Pravni subjekti	5.104.667	4.766.225	4.754.000	93	100
OKS	11.821.199	11.614.070	11.548.000	98	101
Privatne kuće	9.446.873	9.418.955	9.312.000	100	101
UKUPNO	26.372.739	25.799.250	25.614.000	98	101

Fakturisane (prodate) količine vode u 2010. godini iznosile su 25,8 miliona m³ (Tabela 27.), što predstavlja za 2% smanjenje prodaje u odnosu na 2009. godinu. U odnosu na plan ostvarene količine prodate vode su bile za 1% veće u odnosu na planirane količine. Umanjenja fakturiranih količina potrošačima u zgradama po osnovu potrošnje veće od 12 m³ su iznosila 0,416 miliona m³ (2009.g. - 0,423 miliona m³) i manja su u odnosu na 2009. godinu za 2%. Pretpostavlja se da potrošači u zgradama racionalnije troše vodu (ugradnja vlastitih vodomjera) ili popravljaju unutrašnje instalacije.

6.3.2 Fakturisani prihod od vode

Tabela 28. Fakturisani potraživanja od prodaje vode i usluga odvodnje otpadnih voda (sa PDV i PVN)

Potrošač	FAKTURISANI PRIHOD (U KM) sa PDV i PVN		indeks 10/09
	2009 .g.	2010.g.	
Pravni subjekti	11.952.599	11.180.651	94
OKS	13.400.316	14.051.665	105
Privatne kuće	12.158.340	11.330.484	93
Ukupno	37.511.255	36.562.800	97

Fakturisani potraživanje od prodaje vode i usluga odvodnje (sa PDV i PVN) u 2010. godini iznosio je 36,6 miliona KM i manji je u odnosu na 2009. godinu za 3%.

Posmatrajući pojedine kategorije potrošača, fakturisani prihodi su se kod:

- kategorije "Pravni subjekti" smanjili u 2010. godini u odnosu na 2009.za 6%,
- kategorije "Objekti kolektivnog stanovanja" povećali u 2010. godini u odnosu na 2009.za 5%,
- kategorije potrošača "Privatne kuće" fakturisani prihodi smanjili za 3%. (Tabela 28.)

6.3.3 Cijena

6.3.3.1 Aktuelna cijena vode i naknade za odvodnju

Cijena vode i odvodnje za potrošače iz oblasti domaćinstva iznosi 1,00 KM/m³, a privrede 2,60 KM/m³. Međutim, odlukom Vlade Kantona Sarajevo broj: 02-012-82/97 od 18.06.1997. g. i 02-05-259/2000 od 28.03.2000. g. regulisano je da se pravnim licima iz oblasti zdravstva, obrazovanja, nauke, kulture, socijalne zaštite, te vojsci F BiH potrošnja obračunava po cijenama za domaćinstva.

Smatramo da naprijed navedena izuzeća za ove potrošače više nemaju opravdanje jer se stvarne cijene trebaju utvrđivati za sve korisnike bez izuzetka, a u skladu sa Zakonom o komunalnim djelatnostima (Službene novine Kantona Sarajevo, broj 31/04).

Aktuelne cijene vode i odvodnje su slijedeće:

Tabela 29. Cijena usluga za domaćinstva

U strukturi cijene učestvuju		Cijena u 2009. g
1.	Voda	0,70 KM
2.	Porez na r.b. 1	0,12 KM
3.	Odvodnja	0,30 KM
4.	Porez na r.b. 3	0,05 KM
5.	UKUPNO (1-4)	1,17 KM
6.	PVN za korištenje voda	0,01 KM
7.	PVN za zaštitu voda	0,04 KM
Ukupna cijena m³ vode i naknade za odvodnju otpadnih voda za domaćinstva		1,22 KM

Tabela 30. Cijena usluga za pravna lica

U strukturi cijene učestvuju		Cijena u 2009. g		
1.	Voda	1,82 KM		
2.	Porez na r.b. 1	0,31 KM		
3.	Odvodnja	0,78 KM		
4.	Porez na r.b. 3	0,13 KM		
5.	UKUPNO (1-4)	3,04 KM		
6.	PVN za korištenje voda	0,01 KM		
7.	U zavisnosti od nivoa zagađenja otpadnih voda PVN za zaštitu voda zagađivači plaćaju	veliki 0,20 KM	srednji 0,10 KM	mali 0,04 KM
Ukupna cijena m³ vode i naknade za odvodnju otpadnih voda za pravna lica		3,25KM	3,15KM	3,09KM

Postojeće cijene vode i odvodnje nisu se mjenjale od 1997.godine, te smo danas u situaciji da preduzeće po osnovu ostvarenog prihoda od vode i odvodnje može izmiriti samo obaveze po snovu PDV, PVN, električne energije i plata zaposlenika . U 2010. godini to je izgledalo ovako:

Tabela 31. Sredstava od naplate vode i obaveze koje se mogu izmiriti u 2010.g.

Mjesec 2010. g.	Sredstva od naplate vode	Obaveze	
Januar	2.828.511,00	468.705,00	PDV+PVN
		2.182.025,00	Plata
		762.122,00	Struja
		3.412.852,00	Ukupno
Februar	2.962.951,00	316.106,00	PDV+PVN
		2.171.088,00	Plata
		704.900,00	Struja
		3.192.094,00	Ukupno
Mart	2.963.088,00	429.277,00	PDV+PVN
		2.152.765,00	Plata
		794.431,00	Struja
		3.376.473,00	Ukupno
April	3.123.115,00	427.936,00	PDV+PVN
		2.127.148,00	Plata
		566.736,00	Struja
		3.121.820,00	Ukupno
Maj	3.172.039,00	418.380,00	PDV+PVN
		2.170.554,00	Plata
		539.204,00	Struja
		3.128.138,00	Ukupno
Juni	3.232.433,00	397.760,00	PDV+PVN
		2.114.012,00	Plata
		587.119,00	Struja
		3.098.891,00	Ukupno
Juli		464.082,00	PDV+PVN

Mjesec 2010. g.	Sredstva od naplate vode	Obaveze	
		2.093.882,00	Plata
		575.631,00	Struja
	3.074.225,00	3.133.595,00	Ukupno
August		396.114,00	PDV+PVN
		2.119.247,00	Plata
		605.093,00	Struja
	3.470.654,00	3.120.454,00	Ukupno
Septembar		427.255,00	PDV+PVN
		2.104.730,00	Plata
		569.680,00	Struja
	3.029.911,00	3.101.665,00	Ukupno
Oktobar		394.242,00	PDV+PVN
		2.198.502,00	Plata
		693.435,00	Struja
	3.347.390,00	3.286.179,00	Ukupno
Novembar		377.162,00	PDV+PVN
		2.119.267,00	Plata
		774.441,00	Struja
	2.863.372,00	3.270.870,00	Ukupno
Decembar		339.655,00	PDV+PVN
		2.139.765,00	Plata
		754.271,00	Struja
	3.332.701,00	3.233.691,00	Ukupno
Ukupno	37.403.875,00	38.476.722,00	Ukupno

6.3.3.2 Stvarna cijena usluga

Članom 23. Zakona o komunalnim djelatnostima (Službene novine Kantona Sarajevo, broj 31/04) regulisano je da davalac usluge predlaže visinu i način plaćanja komunalne usluge, a konačni prijedlog visine cijene utvrđuje neovisno stručno tijelo Vlade Kantona, a stvarnu cijenu usluge određuje i usvaja Vlada Kantona. Takođe je regulisano da cijena komunalne usluge sadrži sve troškove tekućeg održavanja i funkcionisanja komunalnog sistema, troškove nabavke novih sredstava, kao i amortizaciju postojećih. Ukoliko se cijena utvrdi u nižem iznosu od stvarne cijene koštanja, razliku sredstava će nadoknaditi Kanton.

Međutim, stvarna situacija je sasvim drugačija.

Prosječna ostvarena cijena vode i odvodnje u 2010. godini iznosi 1,18 KM/m³ vode, a izračunata je na osnovu podatka o fakturisanom prihodu od vode i odvodnje i fakturisanim m³ vode (kolona 2., u Tabeli 32.)

Ukoliko se ostvareni troškovi poslovanja u 2010. godini podijele sa fakturisanim m³ vode tada se dobije podatak da je prosječna cijena vode i odvodnje trebala biti 2,52 KM/m³ vode da bi Preduzeće sa tom cijenom ostvarilo prihode kojima bi se izvršio povrat troškova. (kolona 3., u Tabeli 32.).

Tabela 32. Aktuelna i stvarna cijena usluga

Opis	Ostvareno 2010.g	Uslovi u 2010.g. za poslovanje bez gubitka	Indeks
1	2	3	4=3/2
Prihodi od usluga	1.088.495	1.088.495	100
Prihodi od vode i odvodnje sa aktuelnim cijenama	30.545.129	30.545.129	100
Prihod od vode i odvodnje od povećanja cijena	0	34.537.032	-
OPERATIVNI PRIHODI	31.633.624	66.170.656	209
Operativni troškovi bez amortizacije	41.720.381	41.720.381	100
Amortizacija stalnih sredstava	24.450.275	24.450.275	100
OPERATIVNI RASHODI	66.170.656	66.170.656	100
Operativna dobit/ gubitak	-30.413.949	0	-
Prihod od vode i odvodnje	30.545.129	65.082.161	84
m ³ prodaje vode	25.799.250	25.799.250	100
Prosječna cijena m³ vode i odvodnje (bez PDV i	1,18	2,52	213

PVN) u KM

6.4 Naplata usluga

6.4.1 Ukupna naplata

Tabela 33. Naplaćena potraživanja po osnovu vode i usluga odvodnje u mil. KM (sa PDV i PVN)

Potrošač	NAPLAĆENI PRIHODI u mil.KM		Indeks 10/09
	2009.g.	2010.g.	
Pravni subjekti	12,1	11,6	96
Obj. kol. stanovanja	12,2	13,7	112
Privatne kuće	13,5	12,7	94
Ukupno naplaćeno	37,8	38,0	101

Ukupno naplaćena potraživanja (sa PDV i PVN) podrazumjevaju naplatu svih računa bez obzira u kojoj su godini izdati (dakle i naplatu tzv. starih računa). Ukupno naplaćeni prihodi u 2010. godini iznose 38,0 miliona KM.

U odnosu na 2009. godinu ovi prihodi su veći za 1%,

Prema podacima službe CIT-a uplate od 01.01.2010. do 31.12.2010. po računima izdatim do 31.12.2009.godine iznosile su **6,9 miliona KM**.

Posmatrajući pojedine kategorije potrošača, ukupan prihod se kod kategorije (Tabela 33):

- "Pravni subjekti" - smanjio za 4% u 2010. u odnosu na 2009. godinu,
- "Objekti kolektivnog stanovanja" - povećao za 12% u 2010. u odnosu na 2009. godinu
- "Privatne kuće" - smanjio za 6% u 2010. u odnosu na 2009. godinu,

6.4.2 Tekuća naplata

Tabela 34. Tekuća naplata potraživanja u periodu 2006-2010.g u mil. KM (sa PDV i PVN)

Kategorija potrošača	Tekuća naplata potraživanja		Indeks 10/09
	2009.g	2010.g	
Pravni subjekti	10,7	10,2	96
Objekti kolektivnog stanovanja	11,3	11,3	100
Privatne kuće	10,2	10,5	103
UKUPNO	32,2	32,1	100

Pod tekućom naplatom podrazumjevamo naplatu računa (sa PDV i PVN) koji su izdati i naplaćeni u tekućoj poslovnoj godini. Tekuća naplata u 2010. godini iznosila je 32,1 milion KM i bila je približno ista kao i u 2009. godini,

Posmatrajući pojedine kategorije potrošača, naplata računa izdatih u tekućoj poslovnoj godini se kod kategorije (Tabela 34):

- "Pravni subjekti" - tekuća naplata se smanjila za 4% u 2010. u odnosu na 2009. godinu,
- "Objekti kolektivnog stanovanja" - tekuća naplata je ostala ista u 2010. kao i u 2009. godinu,
- "Privatne kuće" - tekuća naplata se povećala za 3% u 2010. u odnosu na 2009. godinu,

6.4.3 Stopa tekuće naplate

Stopa tekuće naplate u 2010. godini je iznosila 87% i veća je u odnosu na stopu iz 2009. godine za 2%. Interesantno je napomenuti da je stopa tekuće naplate kod svih kategorija potrošača bila veća u odnosu na 2009. godinu. (Tabela 35.).

Povećanje stope tekuće naplate tokom 2010. godine je uslijedilo zahvaljujući procedurama koje su se provodile u preduzeću tokom godine na naplati potraživanja, u što spadaju kontakti sa kupcima,

opomene usmene i pismene kao i isključenje dužnika iz sistema vodosnadbijevanja ukoliko su ispunjene tehničke pretpostavke.

Tabela 35. Stopa tekuće naplate u period 2008-2010

Kategorija potrošača	2008.g	2009.g	2010.g
Pravni subjekti	86%	89%	90%
Objekti kolektivnog stanovanja	77%	78%	80%
Privatne kuće	90%	89%	92%
Prosjek	85%	85%	87%

6.5 Sumnjiva i otpisana potraživanja

U 2010. godini putem nadležnog Suda u Sarajevu su stručne službe preduzeća izvršile utuženje nenaplaćenog potraživanja po osnovu ispostavljenih računa za vodu i odvođenje otpadnih voda u ukupnom iznosu **3.161.834,26 KM**.

Podneseno je 405 tužbi u okviru kategorije korisnika "Privreda" (KM 415.445), a u okviru kategorije "Domaćinstva" podneseno je 27.678 tužbi (KM 2.241.727).

7 Analiza finansijskih izvještaja

Tabela 36. u dijelu "Bilans uspjeha" (PRILOG 1.) prikazuje rezultat poslovanja preduzeća u 2009. I 2010. godini. U posmatranom periodu, preduzeće posluje sa gubitkom. U 2010. godini gubitak iznosi **30,4 miliona KM** i niži je od ostvarenog gubitka prethodne godine za 2%, prvenstveno zbog povećanih ostvarenih neoperativnih prihoda u 2010. godini.

Drugi dio Tabele 36. je "Bilans stanja" (PRILOG 2.) koji predstavlja stanje sredstava, kapitala i obaveza na dan 31.12. Na dan 31.12. 2010. godine stanje sredstava, kapitala i obaveza iznose **948,7 miliona KM**.

Treći izvještaj prikazan u Tabeli 36. je "Protok gotovine" (PRILOG 3.) koji prikazuje stanje priliva i odliva novca u preduzeću. Konačno stanje novca na dan 31.12.2010. je iznosilo **3,7 miliona KM**.

Ovi finansijski izvještaji su urađeni u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI) i tumačenjima Međunarodnog odbora za računovodstvene standarde (IASB).

Tabela 36. Sažetak finansijskih izvještaja – Bilansa uspjeha, Bilansa stanja i Novčanih tokova

OPIS	2009.g.	2010.g.	Indeks 10/09.g.
BILANS USPJEHA			
Operativni prihod	32.503.096	31.633.624	97
Operativni troškovi	65.468.725	66.170.656	101
Dobit/gubitak od operativnih aktivnosti	-32.965.629	-34.537.032	105
Dobit/gubitak od ostalih aktivnosti	2.023.885	4.098.488	203
Dobit/gubitak od finansijskih aktivnosti	46.939	24.595	52
Neto dobit/gubitak	-30.894.805	-30.413.949	98
BILANS STANJA			
Stalna sredstva	957.288.142	935.550.346	98
Tekuća sredstva	14.224.988	13.166.549	93
Ukupno sredstva	971.513.130	948.716.895	98
Kapital i rezerve	905.742.316	875.318.367	97
Dugoročne obaveze	46.624.247	47.964.245	103
Kratkoročne obaveze	19.156.567	25.434.283	133
Ukupno obaveze	971.523.130	948.716.895	98
TOKOVI GOTOVINE			
Neto novčani tok od poslovnih aktivnosti	4.540.626	1.807.585	40

Neto novčani tok od ulagačkih aktivnosti	-5.232.106	-2.712.478	52
Neto novčani tok od finansijskih aktivnosti	-1.572.412	170.409	-11
Neto povećanje (Smajenje) novca na računu I u blagajni	-2.263.892	-734.484	32
Početno stanje novca na računu I blagajni	6.674.411	4.410.519	66
Konačno stanje na računu I u blagajni	4.410.519	3.676.035	83

7.1 Analiza bilansa uspjeha

7.1.1 Prihodi

7.1.1.1 Ukupni prihodi

U periodu 01.01. – 31.12.2010. godine preduzeće je ostvarilo ukupne prihode u iznosu od **39.073.775 KM**.

▪ Operativni prihodi

Operativni prihodi se odnose na prihode ostvarene prodajom usluga vodosnabdijevanja i odvodnje otpadnih voda kao i od usluga trećim licima.

Najznačajniji su svakako operativni prihodi od pružanja usluga vodosnabdijevanja i odvodnje koji u 2010. godini iznose **31.633.624 KM** (Tabela 37.) i oni su manji od ostvarenih u 2009. godini (za 3%), a i od planiranih (za 1%). Učešće operativnih prihoda u ukupnim prihodima preduzeća je 81% (u 2009. godini – 82%) i pokrivaju operativne troškove u procentu od 48% (u 2009. godini – 48%).

▪ Neoperativni prihodi

Neoperativni prihodi u 2010. godini su iznosili **7.362.492 KM** (Tabela 37.) i njihovo učešće u ukupnim prihodima preduzeća iznosilo je 18%. U odnosu na planirani iznos veći su za 43%, a u odnosu na predhodnu godinu veći su za 1% iz razloga što je naplata otpisanih potraživanja u 2010. godini veća za cca.574.000 KM. Također, ove godine su uplaćena sredstva Kantona Sarajevo za sanaciju mreže veća za cca.1.260.000 KM.

Neoperativni prihodi u 2009. i 2010. godini su znatno manji u odnosu na predhodne godine iz razloga promjene evidentiranja dotacija iz Budžeta Kantona. Naime, zaključno sa 2008. godinom iz tekućeg granta Budžeta Kantona izdvajana su sredstva po osnovu neekonomске cijene vode. U 2009. i 2010. godini ova sredstva su najvećim dijelom dodijeljena za pokriće gubitka i nisu uključena u prihod.

▪ Finansijski prihodi

Finansijski prihodi se odnose na prihode ostvarene od kamata, kursnih razlika, troškova sporova i sl. U ovoj godini iznosili su 77.659 KM (Tabela 37.) i u ukupnim prihodima učestvuju sa 0,2%.

7.1.1.2 Operativni prihodi od vode i odvodnje od pojedinih kategorija potrošača

Kao što se vidi u Tabeli 38. prihodi od prodaje vode i usluga odvodnje domaćinstvima u 2010. godini su se smanjili u odnosu na 2009. za cca. 242.000 KM (1%). Kod kategorije "Pravna lica" situacije je znatno lošija, jer u 2010. godini prihodi su manji za cca. 460.000 KM (5%) u odnosu na 2009. godinu..

Tabela 37. Operativni prihodi po kategorijama potrošača (bez PDV i PVN)

Kategorije potrošača	2009.g	2010.g	Plan 2010.	10/09	10/pl
Operativni prihodi od prodaje vode i kanal.	31.248.229	30.545.129	30.431.000	98%	100
Domaćinstva	21.260.296	21.017.982	20.860.000	99%	101

Pravna lica	9.987.933	9.527.147	9.571.000	95%	100
-------------	-----------	-----------	-----------	-----	-----

7.1.2 Rashodi

7.1.2.1 Ukupni rashodi

U periodu 01.01. – 31.12.2010. godine preduzeće je ostvarilo ukupne rashode u iznosu od **69.487.724 KM**.

▪ Troškovi materijala (konto 300)

Tabela 38. Učešće troškova materijala u ukupnim rashodima i operativnim troškovima

OPIS	Ostvareno 2009.g.	Ostvareno 2010.g.	Plan 2010.g.
UKUPNI RASHODI	70.762.638	69.487.724	70.258.000
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	65.468.725	66.170.656	66.698.000
Troškovi materijala	2.690.440	3.604.866	3.460.000
% u operativnim troškovima	4%	5%	5%
% ukupnim rashodima preduzeća	4%	5%	5%

Troškovi materijala 2010. godini iznose 3,6 milona KM i u ukupnim operativnim troškovima učestvuju sa 5%.

U odnosu na 2009. godinu troškovi materijala u 2010. godini su se povećali za 34%. Razlog ovog povećanja su uglavnom:

- utrošak kanizacionog materijala za radove koji su se obavljali na lokalitetu Igman - Bjelašnica. (u iznosu od KM 197.000);
- troškovi rezervnih dijelova u iznosu od cca. 430.000 KM koji su rezultat uglavnom istrošenosti i stalne opravke esencijalne opreme (pumpe);
- troškovi materijala iz sredstva Budžeta Kantona koji su povećani za cca. 200.000 KM u odnosu na 2009.

U odnosu na plan ostvareni troškovi materijala su veći za 4% ili cca. 125.000 KM, a odnose se na utrošeni materijal za radove koji su se obavljali na lokalitetu Igman - Bjelašnica.

▪ Troškovi električne energije (konto 3010; 3011)

Tabela 39. Učešće troškova el. energije u ukupnim rashodima i operativnim troškovima

OPIS	Ostvareno 2009.g.	Ostvareno 2010.g.	Plan 2010.g.
UKUPNI RASHODI	70.762.638	69.487.724	70.258.000
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	65.468.725	66.170.656	66.698.000
Troškovi el. energije	6.783.197	6.763.511	6.750.000
% u operativnim troškovima	10%	10%	10%
% ukupnim rashodima preduzeća	10%	10%	10%

U okviru grupe troškova-30, najveći iznos predstavljaju troškovi električne energije (6.8 miliona KM). U 2010. godini ovi troškovi su činili 10% ukupnih operativnih troškova i približno su isti kao i predhodne godine (manji su za cca. 20.000 KM), a isti su i u odnosu na planirane troškove. Činjenica je da su se troškovi električne energije stalno povećavali do 2010.godine, mada su cijene električne energije ostale nepromijenjene i u 2007, 2008 i 2009. Objašnjenje za povećanje ovih troškova nalazimo u povećanim količinama proizvedene vode.

▪ **Troškovi goriva (konto 3014)**

Tabela 40. Učešće troškova benzina i nafte u ukupnim rashodima i operativnim troškovima

OPIS	Ostvareno 2009. g.	Ostvareno 2010. g.	Plan 2010.g.
UKUPNI RASHODI	70.762.638	69.487.724	70.258.000
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	65.468.725	66.170.656	66.698.000
Troškovi benzina i nafte	517.097	594.977	610.000
% u operativnim troškovima	0,8%	0,9%	0,9%
% ukupnim rashodima preduzeća	0,7%	0,9%	0,9%

Troškovi benzina i nafte u 2010. godini iznose 0,6 miliona KM i čine **0,9%** od ukupnih operativnih troškova ostvarenih u 2010. U odnosu na predhodnu godinu troškovi su se povećali za 15% ili cca. 78.000 KM. Naturalni pokazatelji također govore u prilog povećanja troškova, odnosno u 2010. godini utrošeno je više za cca.1.500 litara goriva i pređeno je više za 54.000 km.

▪ **Troškovi amortizacije (konto 310)**

Tabela 41. Učešće troškova amortizacije u ukupnim rashodima i operativnim troškovima

OPIS	Ostvareno 2009. g.	Ostvareno 2010. g.	Plan 2010.
UKUPNI RASHODI	70.762.638	69.487.724	70.258.000
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	65.468.725	66.170.656	66.698.000
Troškovi amortizacije	24.601.420	24.450.275	24.515.000
% u operativnim troškovima	38%	37%	37%
% ukupnim rashodima preduzeća	35%	35%	35%

Amortizacija (vrijednosni izraz trošenja stalnih sredstava) nematerijalnih i materijalnih sredstava vrši se linearnom metodom, a na osnovu procjenjenog vijeka upotrebe. Zemljište i imovina u pripremi i izgradnji se ne amortiziraju.

Ukupna amortizacija stalnih sredstava za 2010. god. iznosi 24.450.275 KM i to:

- Amortizacija nematerijalnih sredstava iznosi 67.419KM
- Amortizacija materijalnih sredstava iznosi 24.382.856KM

Učešće troškova amortizacije u ukupnim operativnim troškovima u 2010. godini iznosi **37%**.

▪ **Troškovi uposlenika (konta 32)**

Tabela 42. Učešće troškova uposlenika u ukupnim rashodima i operativnim troškovima

OPIS	2009. g	2010. g	Plan 2010.g.
UKUPNI RASHODI	70.762.638	69.487.724	70.258.000
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	65.468.725	66.170.656	66.698.000
Troškovi uposlenika	26.124.760	26.489.453	26.483.000
% u operativnim troškovima	40%	40%	40%
% ukupnim rashodima preduzeća	37%	38%	38%

Troškovi uposlenika u 2010. godini su iznosili 26.489.453 KM i u ukupnim operativnim troškovima učestvuju sa **40%**. U odnosu na 2009. godinu ovi troškovi su se povećali za 1%. U okviru grupe troškova-32, najveći iznos predstavljaju troškovi plata za tekući rad (9.7 miliona KM). Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca iz oblasti komunalne privrede u dijelu visine plaća, prema statističkom podatku o prosječnoj visini plate u FBiH, se primjenjuje u procentu od 75% (decembar 2010. g.).

▪ **Troškovi održavanja i usluga (konta 33)**

Tabela 43. Učešće troškova održavanja i usluga u ukupnim rashodima i operativnim troškovima

OPIS	2009. god	2010. god	Plan 2010.
UKUPNI RASHODI	70.762.638	69.487.724	70.258.000
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	65.468.725	66.170.656	66.698.000
Troškovi usluga	3.636.740	2.779.584	2.884.000
% u operativnim troškovima	6%	4%	4%
% ukupnim rashodima preduzeća	5%	4%	4%

Troškovi usluga u 2010. godini su iznosili 2,8 miliona KM i njihovo učešće u ukupnim operativnim troškovima je 4%. Troškovi usluga manji su za cca. 0,9 miliona KM (24%) u odnosu na predhodnu godinu i za 4% u odnosu na plan 2010.godine.

Najveće smanjenje u odnosu na 2009. godinu u okviru ove grupe troškova bilo je na kontu 332 - Usluge održavanja i zaštite, čak za 49%. Na ovako veliko smanjenje ovih troškova najviše su uticala smanjenja na stavkama:

- usluga održavanja građevinskih objekata (konto 3320) za 57%, i
- usluge održavanja opreme (konto 3321) za 26%.

Značajno smanjenje troškova bilo je i u okviru grupe troškova konta 333 - troškovi poštanskih i telekomunikacijskih usluga. Naime ovi troškovi su u 2010. godini iznosili 0,7 miliona KM, i manji su za cca. 0,2 miliona KM (26%) u odnosu na predhodnu godinu. Do ovog smanjenja došlo je zbog smanjenja troškova na:

- Kontu 3330 - Troškovi naplate I isporuke računa putem pošte ili Sarajevostana za 32%, zbog odluke preduzeća da se troškovi poštarine prenesu na korisnike usluga,
- Kontu 3338 – ostali ptt troškovi za 63%.

U okviru troškova na kontu 339 – do značajnog smanjenja je došlo kod Potrošnje vode sa izvorišta Prača- Jahorina. Smanjenje je bilo za cca. 0,2 miliona KM (27%). Uštedi je doprinijela izgradnja potisnog cjevovoda na potezu Hambina Carina - Pogledine.

▪ **Ostali troškovi (konta 34)**

Tabela 44. Učešće ostalih troškova u ukupnim rashodima i operativnim troškovima

OPIS	2009.g.	2010.g.	plan 2010 .g.
UKUPNI RASHODI	70.762.638	69.487.724	70.258.000
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	65.468.725	66.170.656	66.698.000
Ostali troškovi poslovanja	1.486.838	1.730.745	1.667.000
% u operativnim troškovima	2%	3%	2%
% ukupnim rashodima preduzeća	2%	2%	2%

Ukupni ostali troškovi poslovanja u 2010. godini iznosili su cca. 1,7 miliona KM i njihovo učešće u ukupnim operativnim troškovima preduzeća bilo je 3%. U 2010. godini došlo je do povećanja ostalih troškova u odnosu na 2009. za cca 0,2 miliona KM (16%), i u odnosu na plan 2010. godine za cca. 64.000 KM (4%).

7.1.3 Horizontalno-vertikalna analiza prihoda i rashoda

Horizontalna analiza izražava promjene među periodima kao procent svakog računa u finansijskim izvještajima.

Tabela 45. Horizontalna analiza prihoda i rashoda

OPIS	2007.g.	2008.g.	2009.g.	2010.g.
Operativni prihodi	0%	-3%	0%	-3%
voda i odvodnja	4%	-3%	0%	-2%
ostali prihodi	-46%	3%	-12%	-13%
Operativni troškovi	-2%	8%	-3%	1%
El energija	14%	10%	0%	1%
Plate	8%	10%	2%	1%
Materijal	-24%	15%	-31%	34%
Usluge	460%	50%	-16%	-24%
Amortizacija	-3%	-3%	-3%	-1%
ostali troškovi	-107%	-292%	74%	38%
Operativna dobit/gubitak	-5%	20%	-5%	5%
finansijski prihodi/rashodi	-49%	-86%	71%	-48%
rezultat od operativnih aktivnosti	-5%	21%	-5%	5%
Ostali neoperativni prihodi/rashodi	340%	43%	-80%	103%
Bruto rezultat	-25%	13%	27%	-2%
porez	0%	0%	0%	0%
Neto dobit/gubitak	-25%	13%	27%	-2%

Vertikalna analiza izražava procentalno finansijske izvještaje. U Bilansu uspjeha ukupni prihodi predstavljaju 100%.

Tabela 46. Vertikalna analiza prihoda i rashoda

OPIS	2007.g.	2008.g.	2009.g.	2010.g.	2007.g.
Operativni prihodi	100%	100%	100%	100%	100%
voda i odvodnja	92%	96%	96%	96%	97%
ostali prihodi	8%	4%	4%	4%	3%
Operativni troškovi	192%	187%	207%	201%	209%
El energija	18%	20%	23%	23%	24%
Plate	64%	70%	79%	80%	84%
Materijal	13%	10%	12%	8%	11%
Usluge	2%	9%	13%	11%	9%
Amortizacija	81%	79%	78%	76%	77%
ostali troškovi	13%	-1%	2%	3%	4%
Operativna dobit/gubitak	92%	87%	107%	101%	109%
finansijski prihodi/rashodi	1%	1%	0%	0%	0%
Rezultat od operativnih aktivnosti	93%	87%	107%	102%	109%
Ostali neoperativni prihodi/rashodi	5%	22%	32%	6%	13%
Bruto rezultat	85%	64%	75%	95%	96%
porez					
Neto dobit/gubitak	85%	64%	75%	95%	96%

7.2 Analiza bilansa stanja

Bilans stanja daje sliku aktive (sredstava) i pasive (obaveza i kapitala) na dan 31.12. 2010.

7.2.1 Aktiva - Sredstva

Sredstva preduzeća (aktiva bilansa stanja) se sastoje od stalnih i tekućih sredstava i u 2010. godini su iznosila 949 miliona KM (u 2009. godini – 972 miliona KM).

Tabela 47. Pregled sredstava u aktivi na dan 31.12.2009/10 godine.

AKTIVA	2009.g.	2010.g.	Indeks	Razlika
			10/09	10-09
Stalna sredstva	957	936	98	-22
Tekuća sredstva	14	13	93	-1
UKUPNO AKTIVA	972	949	98	-23

*7.2.1.1 Stalna sredstva***Tabela 48. Stalna sredstva na dan 31.12.2009/10.god.**

AKTIVA	2009.g.	2010.g.	Indeks
			10/09
STALNA SREDSTVA	957.288.142	935.550.346	98
Stalna nematerijalna sredstva	207.863	263.132	127
-patenti ,licence,zaštitni znakovi, koncesije i ostala prava	99.618	196.950	198
- Kapitalizirani troškovi razvoja	0	0	
- Računarski programi-software	108.245	66.182	61
Nekretnine, postrojenja i oprema	956.756.153	935.002.016	98
-zemljište	21.047.359	21.047.359	100
-građevinski objekti	697.572.398	675.937.799	97
-Postrojenja i oprema, alati, pogonski inventar i kanc. namještaj, te transportna sredstva	7.614.931	7.134.198	94
- Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi	230.521.465	230.874.288	100
- ostala stalna materijalna sredstva	0	8.372	
Dugoročna finansijska ulaganja i zajmovi	324.126	285.198	88
-Dati zajmovi , depoziti i kaucije	324.011	285.083	88
- Ulaganja u dužničke vrijednosne papire i ostala dugoročna ulaganja	115	115	100

Stalna sredstva u 2010. godini predstavljaju 98,61% sredstava ili 935,5 miliona KM u ukupnoj aktivi. U 2010. godini stalna sredstva bila su manja za 21,7 miliona KM ili 2% nego u 2009. i ovaj iznos se uglavnom odnosi na stavku "Nekretnine,postrojenja i oprema". U ovoj stavci stalnih sredstava sa:

- 72% ili 675,9 miliona KM učestvuju građevinski objekti,
- 25% ili 230,9 miliona KM učestvuju nekretnine i oprema u pripremi.

U građevinske objekte uglavnom spada vodovodna i kanalizaciona mreža, te rezervoari i elektro postrojenja. U 2010. godini vrijednost građevinskih objekata se smanjila u odnosu na 2009. za 21,6 miliona KM (3%). Stopa otpisanosti građevinskih objekata u 2010. godini je bila 62%, a pojedinačno otpisanost je bila kako slijedi:

- vodovodne mreže 73%,
- kanalizacione mreže 54%,
- rezervoara 61%,
- kaptaze 94%
- bunari 41%
- pumpne stanice 43%
- elektro-postrojenja 74%,
- filteri 62%,

U opremu spadaju postrojenja i oprema, alati, pogonski inventar i kancelarijski namještaj, te transportna sredstva. U 2010. godini vrijednost opreme je ostala približno ista u odnosu na 2009.

odnosno bilo je povećanje za cca 0,3 miliona KM. Stopa otpisanosti opreme u 2010. godini je bila 83%, a pojedinačno otpisanost je bila kako slijedi:

- pumpe 75%
- mehanizacija 93%
- teretna i vučna vozila 95%
- vodomjeri 67%
- laboratorijska oprema za kontrolu vode 80%
- podzemni kablovi telemetrije 100%

7.2.1.2 Tekuća sredstva

Tabela 49. Tekuća sredstva na dan 31.12.2009/10.godine

AKTIVA	2009.g.	2010.g.	Indeks
			10/09
C. TEKUĆA SREDSTVA	14.224.988	13.166.549	93
Zalihe	5.033.206	4.715.433	94
-Material	5.033.206	4.715.433	94
Potraživanja	4.781.263	4.561.611	95
- Kupci	4.377.728	4.331.960	99
- Druga kratkoročna potraživanja	285.840	86.468	30
-Potraživanja za PDV - ulazni porez	117.695	143.183	122
Novac	4.410.519	3.676.035	83
Aktivna vremenska razgraničenja	0	213.470	-

Tekuća sredstva na dan 31.12. 2010. godini iznosila su 13,2 miliona KM i činila su 1,39% ukupne aktive. Manja su u odnosu na prošlu godinu za cca.1,1 milion KM (7%). (Tabela 52). Posljedica ovog smanjenja je smanjenje komponenti koje čine tekuća sredstva: zaliha, potraživanja i novčanih sredstava.

Zalihe predstavljaju sirovine i materijal, rezervne dijelove i sitan inventar. Zalihe čine 36% ukupnih tekućih sredstava. Na dan 31.12.2010. godine zalihe su iznosile 4,7 miliona KM i manje su u odnosu na prošlu godinu za 0,3 miliona KM (6%).

Ukupna potraživanja za 2010. godinu se odnose na potraživanja za prodatu vodu i usluge odvodnje koji su fakturirani, kao i na sumnjiva i sporna potraživanja za prodatu vodu i usluge, na druga kratkoročna potraživanja, kao i na potraživanja za PDV. Potraživanja čine 35% ukupnih tekućih sredstava. Na dan 31.12. 2010. godine ukupna potraživanja su iznosila 4.6 miliona KM i manja su za i cca. 0,2 miliona KM (5%) nego prošle godine. U okviru ukupnih potraživanja najveću stavku čine potraživanja od kupaca naših usluga i ona iznose 4,3 miliona KM i samo za 1% su manja nego prošle godine, čine ih :

- Potraživanja od pravnih lica za vodu 1.624.012,00 KM
- Potraživanja od građana za vodu 2.542.300,00 KM
- Potraživanja za usluge od privrede i građana. 165.648,00 KM

Novčana sredstva Novac uključuje novac u bankama i gotovinu i čine 28% ukupnih tekućih sredstava. Na dan 31.12.2010. godine su iznosila 3,7 miliona KM i manja su u odnosu na isti dan prošle godine za cca. 0,7 miliona KM (17%).

Ukupna potraživanja za period od 1996. godine do 2010. godine su iznosila kao što je prikazano u Tabeli 52.:

Tabela 50. Ukupna potraživanja u periodu 1996 – 2010.godina (sa PDV i PVN)

Potrošač	Nenaplaćeno u periodu 1996 - 2009	FAKTURISANO tokom 2010	Ukupno potraživanje u 2010.	Naplaćeno u 2010	Nenaplaćeno na kraju 2010
1	2	3	4 (2+3)	5	6 (4-5)
Privreda	5.869.852	11.180.651	17.050.503	11.614.659	5.435.843

Kučni savjet	35.989.891	14.051.665	50.041.556	13.652.437	36.389.119
Indiv potrošači	13.629.444	11.330.484	24.959.928	12.720.548	12.239.381
Ukupno u 2010.	55.489.187	36.562.800	92.051.987	37.987.644	54.064.343

7.2.2 Pasiva - Kapital i obaveze

Strukturu pasive u bilansu stanja preduzeća na dan 31.12. 2010. je činio kapital u procentu od 92,26% (875,3 miliona KM), dugoročne obaveze u procentu od 5,06% (48,0 miliona KM) i kratkoročne obaveze u procentu od 2,68% (25,4 miliona KM). Ukupne obaveze preduzeća na dan 31.12.2010. godine iznosile su 73,4 miliona KM i za 7,6 miliona KM (12%) su veće u odnosu na isti dan prošle godine.

Tabela 51. Pregled kapitala i obaveza u pasivi na dan 31.12.2009/10. godine.

PASIVA	2009.g.	2010.g.	2009	2010
			%	%
Kapital	905.732.316	875.318.367	93,2%	92,26%
Dugoročne obaveze	46.624.247	47.964.245	4,8%	5,06%
Kratkoročne obaveze	19.156.567	25.434.283	2,0%	2,68%
UKUPNO PASIVA	971.513.130	948.716.895		

7.2.2.1 Kapital

Vrijednost kapitala na dan 31.12.2010. godine iznosila je 875,3 miliona KM i manja je za 3,4% nego u 2009. godini i za 8,9 % nego u 2007. godini. Do ovakvog konstantnog pada vrijednosti kapitala dolazi uslijed pokrivanja gubitka iz predhodnih godina. U ovoj godini (2011.) će gubitak iz 2010. u iznosu 30,4 miliona KM biti pokriven također dijelom iz vlastitog kapitala. (Prilog 4.)

Iznos od 10.000,00 KM je registrovani kapital kod nadležnog Suda.

Iznos od 936.617.121,00 KM, evidentiranih rezervi, rezultat su usaglašavanja knjigovodstvenog stanja sa Odlukom o usklađivanju statusa preduzeća sa Zakonom o javnim preduzećima donesenoj na skupštini Kantona Sarajevo dana 07.10.2005.godine.

Preduzeće je na dan 01.01.2010.godine prenijelo početno stanje gubitka u iznosu od 30.9 miliona KM iz 2009. godine što zajedno sa iskazanim gubitkom u bilansu uspjeha iz 2010. godine u iznosu od 30,4 miliona KM čini akumulirani nepokriveni gubitak od 61,3 miliona.

Tabela 52. Promjena na kapitalu

VRSTA PROMJENE U KAPITALU	Dionički kapital i drugi obliciosnovnog kapitala	Ostale rezerve (emisiona premija zakon.i statut.rez.)	Akumulirana neraspored. Dobit / nepokriv. Gubitak	UKUPNO (2+3+4)	Dio koji pripada vlasnicima kapitala (matičnog društva)
1	2	3	4	5	6
Stanje na dan 31/12/2007.godine	10.000	982.487.740	(21.500.327)	960.997.413	960.997.413
Neto dobit/gubitak perioda iskazan u bilansu uspjeha			(24.370.292)		
Stanje na dan 31/12/2008.godine	10.000	960.987.413	(24.370.292)	936.627.121	936.627.121
Neto dobit/gubitak perioda iskazan u bilansu uspjeha			(30.894.805)		
Stanje na dan 31.12.2009.godine	10.000	936.617.121	(30.894.805)	905.732.316	905.732.316
Neto dobit/gubitak perioda iskazan u bilansu uspjeha			30.413.949		
Stanje na dan 31.12.2010. godine	10.000	936.617.121	(61.308.754)	875.318.367	875.318.367

7.2.2.2 Dugoročne obaveze

Dugoročne obaveze (Tabela 55.) sačinjavaju 5% ukupne aktive. Na dan 31.12. 2010. godine dugoročne obaveze su iznosile cca. 48 miliona KM i veće su u odnosu na isti dan 2009. godine za 3%.

Tabela 53. Dugoročne obaveze

OPIS	2009.g.	2010.g.	INDEKS 10/09
DUGOROČNE OBAVEZE	46.624.247	47.964.245	103
<i>Dugoročne finansijske obaveze</i>	23.583	22.082	94
-Kredit	0	0	
-Ostale dugoročne finansijske obaveze	23.583	22.082	94
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	46.600.664	47.942.163	103
Druga dugoročna razgraničenja	46.600.664	47.468.505	102
Dugoročna rezervisanja		473.658	

Najveća stavka koja čini dugoročna potraživanja svakako su "Druga dugoročna razgraničenja" (Tabela 56.) koja iznose 47,9 miliona KM, a uglavnom se odnose na dugoročno odložene prihode od donacija odnosno na neamortizovanu vrijednost stalnih sredstava koja su finansirana iz doniranih sredstava općina, kantona i drugih donatora (39,5 milion KM) i za različite projekte (8,4 miliona KM). Dugoročna rezervisanja čine obračunata rezervisanja po sudskim sporovima u iznosu od 0,5 miliona KM.

Tabela 54. Dugoročna razgraničenja i rezervisanja

Konto	Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	2009.g	2010.g
5122	dugoročno odloženi prihodi od donacija - stalna sredstva	37.642.177	38.098.517
51220	Doznačena sredstva-rezervoar Kakrinje -Rakovica	277.863	256.056
51222	Doznačena sredstva - Dobroševići	1.774.462	1.763.126
51223	Doznačena sredstva - Rakovica	2.871.454	2.898.149
51224	Dugoročno odloženi prihodi - Hambina carina	137.952	0
51225	Dugoročno odloženi prihodi - PS Konaci	241.020	241.020
5123	Dugoročno odloženi prihodi - nabavljeni materijal	1.156.106	1.125.686
51231	Dugoročno odloženi prihodi namavljeni materijal Opština Centar		44.146
5124	Uplata općine Centar za Moščanicu	100.000	0
51241	Uplata općine Centar za ul. B. Đurđeva	150.000	0
5125	Doznačena sredstva za - pumpna stanica Reljevo-Dobroševići	321.875	42.989
5126	Uplaćena sredstva 2007. za Butila	851.012	351.546
5127	Doznačena sredstva _Kromolj - Općina Centar	541.388	55.542
51271	Betanja-Kronolj-rezervoar-vodovod-Opština Centar		127.587
5128	Neiskorištena sredstva - Bjelave, Soukbunar- Općina Centar-	70.355	70.355
5129	Doznačena sredstva - sanacija mreže - Općina Centar	465.000	323.780
51292	Doznačena sredstva za pumpnu stanicu Bjeluše		138.277
51293	Sredstva Općine N. Sarajevo 02-14-35/10		9.408
51294	Doznačena sredstva-Dobroševići		591.624
51295	Doznačena sredstva rakovica		1.052.195
51296	Postrojenje Trnovo		4.521
51296	Doznačena sredstva Općine Centar-Kromolj, A.Puškina,Slatina		273.982
5140	Obračunata rezervisanja po sudskim sporovima		473.658
		46.600.664	47.942.164

7.2.2.3 Kratkoročne obaveze

Na dan 31.12.2010. godine kratkoročne obaveze (Tabela 57.) su iznosile 25,4 miliona KM i učestvuju sa 3% u ukupnoj pasivi. Kratkoročne obaveze su se povećale u odnosu na isti dan prošle godine za 33%. Stavke koje čine kratkoročne obaveze su:

- kratkoročne finansijske obaveze - Obaveze za primljene avanse u iznosu od 0,2 miliona KM,
- "Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze" u iznosu od 12,3 miliona KM, od čega obaveze prema dobavljačima za obrtna i stalna sredstva iznose 3,8 miliona KM i manje su u odnosu na prošlu godinu za 0,52 miliona KM (12%). Druga značajna stavka koja čini „Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze" jesu obaveze za ostale poreze, doprinose i druga davanja i iznose 6,9 miliona KM, gdje nije bilo većih promjena u odnosu na predhodnu godinu. Ovo se odnosi na stavke navedene u Tabeli 58.
- Preduzeće je evidentiralo pasivna vremenska razgraničenja u iznosu od 12.7 miliona KM, a odnose se na uplaćena sredstva Kantona u periodu 2009. i 2010.godine. Sredstva su knjižena na kratkoročnim razgraničenjima, a uplaćena su za pokriće gubitka. Skupština preduzeća, donijela je Odluku 27.01.2011.godine, da se ovim sredstvima, izvrši dio pokrića gubitka za 2009. godinu.

Tabela 55. Kratkoročne obaveze

OPIS	2009.g.	2010.g.	INDEKS 10/09
KRATKOROČNE OBAVEZE	19.156.567	25.434.283	133
<i>Kratkoročne finansijske obaveze</i>	41.559	213.470	514
- Obaveze za primljene avanse	41.559	213.470	514
<i>Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze</i>	12.663.208	12.316.919	97
- Obaveze prema dobavljačima u zemlji i inostranstvu	4.301.666	3.778.788	88
- Obaveze za porez na dodatu vrijednost - PDV	96.427	179.801	186
- Obaveze za ostale poreze, doprinose i druga davanja	6.849.351	6.910.443	101
- Druge kratkoročne obaveze	1.415.764	1.447.887	102
<i>Pasivna vremenska razgraničenja</i>	6.451.800	12.903.894	200

Tabela 56. Obaveze za ostale poreze, doprinose i druga davanja

Konto	Obaveze za ostale poreze, doprinose i druga davanja	Iznos	
		31.12.09.	31.12.10.
54800	Obaveze za porez na plate i naknade plata		
54810	Obaveze za doprinose za PIO iz plata	271.655	277.146
54811	Obaveze za doprinose za zdravstveno osiguranje iz plata	199.746	203.783
54812	Obaveze za doprinose za zapošljavanje iz plata	23.969	24.453
54813	Obaveze za doprinose za PIO na plate	95.878	97.816
54814	Obaveze za doprinose za zdravstveno osiguranje na plate	63.920	65.212
54815	Obaveze za doprinose za zapošljavanje na plate	7.990	8.151
54816	Obaveze za doprinose za zdravstveno osiguranje od ost.primanja	220	218
54817	Obaveze za PIO od ostalih primanja	332	327
5482	Obaveze za porez na zaštitu od nesreća	5.539	5.647
54850	Obaveze PVN za zaštitu	1.582.941	1.582.941
54851	Obaveze PVN za korištenje	1.990.202	1.990.202
54852	Opća vodna naknada	5.539	5.647
54854	Obaveze za naknade za šume	57.640	14.271
54855	PVN za zahv.vodu (korištenje podzemnih voda)	72.777	75.737
54856	PVN za zaštitu od 1.2.2008. (koriš. otpadne vode)	81.858	81.144
54868	Obaveze za PDV po zapisniku UIO		88.603
54880	10% poreza na usluge		
54881	10% poreza na vodu	2.389.144	2.389.144
	Obaveze za ostale poreze, doprinose i druga davanja	6.849.351	6.910.443

7.2.3 Horizontalno-vertikalna analiza aktive i pasive

Horizontalna analiza izražava promjene među periodima kao procent svakog računa u finansijskim izvještajima.

Tabela 57. Horizontalna analiza bilansa stanja

AKTIVA/PASIVA	2006.g	2007.g	2008.g	2009.g	2010.g
STALNA SREDSTVA	1.016.092.308	-2%	-2%	-2%	-2%
<i>Stalna nematerijalna sredstva</i>	330.713	-13%	-40%	20%	27%
<i>Nekretnine, postrojenja i oprema</i>	1.015.310.187	-2%	-2%	-2%	-2%
<i>Dugoročna finansijska ulaganja i zajmovi</i>	451.408	-9%	-11%	-11%	-12%
TEKUĆA SREDSTVA	12.373.268	32%	21%	-28%	-7%
<i>Zalihe</i>	4.692.974	0%	38%	-23%	-6%
<i>Potraživanja</i>	6.364.178	15%	-11%	-26%	-5%
<i>Novac</i>	346.756	843%	104%	-34%	-17%
<i>Aktivna vremenska razgraničenja</i>	969.360	2%	-100%	-100%	-
UKUPNO AKTIVA	1.028.465.576	-2%	-1%	-2%	-2%
A. KAPITAL	982.497.740	-2%	-3%	-3%	-3%
B. DUGOROČNE OBAVEZE	34.248.171	12%	23%	-1%	3%
<i>Dugoročne finansijske obaveze</i>	1.660.470	-10%	4%	-98%	-6%
<i>Dugoročna razgraničenja i rezervisanja</i>	32.587.701	13%	24%	3%	3%
C. KRATKOROČNE OBAVEZE	11.719.665	-2%	12%	50%	33%
<i>Kratkoročne finansijske obaveze</i>	247.317	-81%	83%	-52%	414%
<i>Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze</i>	11.274.587	1%	11%	0%	-3%
<i>Pasivna vremenska razgraničenja</i>	197.761	-100%	-	-	100%
UKUPNO PASIVA	1.028.465.576	-2%	-1%	-2%	-2%

Vertikalna analiza izražava procentalno finansijske izvještaje. U Bilansu stanja ukupna sredstva/obaveze su izražena kao 100%.

Tabela 58. Vertikalna analiza bilansa stanja

AKTIVA/PASIVA	2006.g	2007.g	2008.g	2009.g	2010.g
STALNA SREDSTVA	99%	98%	98%	99%	99%
<i>Stalna nematerijalna sredstva</i>	0%	0%	0%	0%	0%
<i>Nekretnine, postrojenja i oprema</i>	99%	98%	98%	98%	99%
<i>Dugoročna finansijska ulaganja i zajmovi</i>	0%	0%	0%	0%	0%
TEKUĆA SREDSTVA	1%	2%	2%	1%	1%
<i>Zalihe</i>	0%	0%	1%	1%	0%
<i>Potraživanja</i>	1%	1%	1%	0%	0%
<i>Novac</i>	0%	0%	1%	0%	0%
<i>Aktivna vremenska razgraničenja</i>	0%	0%	0%	0%	0%
UKUPNO AKTIVA	100%	100%	100%	100%	100%
A. KAPITAL	96%	95%	94%	93%	92%
B. DUGOROČNE OBAVEZE	3%	4%	5%	5%	5%
<i>Dugoročne finansijske obaveze</i>	0%	0%	0%	0%	0%
<i>Dugoročna razgraničenja i rezervisanja</i>	3%	4%	5%	5%	5%
C. KRATKOROČNE OBAVEZE	1%	1%	1%	2%	3%
<i>Kratkoročne finansijske obaveze</i>	0%	0%	0%	0%	0%
<i>Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze</i>	1%	1%	1%	1%	1%
<i>Pasivna vremenska razgraničenja</i>	0%	0%	0%	1%	1%
UKUPNO PASIVA	100%	100%	100%	100%	100%

7.3 Analiza izvještaja o protoku gotovine

Izveštaj o protoku gotovine na dan 31.12. 2009/10 (Tabela 61.) pokazuje da preduzeće održava likvidnost sa novčanim sredstvima na bankovnom računu i u blagajni. Konačno stanje na računu i

blagajni na dan 31.12. 2009. godine je iznosilo 4,4 miliona KM, dok je smanjenje novčanih sredstava u 2010. godini iznosilo 0,7 miliona KM tako da konačno stanje novčanih sredstava na računu i blagajni na dan 31.12.2010. iznosi 3,7 miliona KM.

Tabela 59. Izvještaj o protoku gotovine

PROTOK GOTOVINE	oznaka	2009.g.	2010.g.
Neto novčani tok od poslovnih aktivnosti	+	4.540.626	1.807.585
Neto novčani tok od ulagačkih aktivnosti	-	-5.232.106	-2.712.478
Neto novčani tok od finansijskih aktivnosti	-	-1.572.412	170.409
Neto povećanje (Smanjenje) novca na računu I u blagajni		-2.263.892	-734.484
Početno stanje novca na računu I blagajni		6.674.411	4.410.519
Konačno stanje na računu I u blagajni		4.410.519	3.676.035
Neto povećanje (smanjenje) novca na računu i u blagajni		-2.263.892	-734.484

U toku izvršavanja poslovnih aktivnosti u 2010.godini dolazilo je do priliva i odliva novčanih sredstava tako da je neto novčani tok od poslovnih aktivnosti bio pozitivan, odnosno prilivi su bili veći od rashoda, što je prikazano u Tabeli 62.:

Tabela 60. Prilivi i odlivi novčanih sredstava od poslovnih aktivnosti u 2010. Godine

Opis	2010.g.	2009.g.	Priliv novčanih sredstava (+)	Odliv novčanih sredstava (-)	Novčani tokovi 2010.g.
Neto dobit(gubitak)	-30.413.949	-30.894.805		-30.413.949	-30.413.949
Amortizacija nematerijalnih sredstava	67.419	78.138	67.419		67.419
Amortizacija materijalnih sredstava	24.382.856	24.523.282	24.382.856		24.382.856
Sredstva (aktiva)					
Zalihe	4.715.433	5.033.206	317.773		
Potraživanja od prodaje	4.331.960	4.377.728	45.768		
Druga potraživanja	229.651	403.535	173.884		
Aktivna vremenska razgraničenja	213.470	3.707		-213.470	
Obaveze (pasiva)					
Obaveza prema dobavljačima	3.778.788	4.301.665		-522.877	
Druge obaveze	8.538.131	8.361.542	176.589		
Pasivna vremenska razgraničenja	60.846.058	53.052.464	7.793.594		
Svega			8.507.608	-736.347	7.771.261
Neto novčani tok od poslovnih aktivnosti 31.12.2009.g.					1.807.587

8 Investicije i razvoj sistema

8.1 Kapitalna ulaganja finansirana sredstvima Budžeta Kantona Sarajevo za 2010. godinu

Usvojenim Budžetom Kantona Sarajevo za 2010. godinu za kapitalne projekte u oblasti vodosnabdjevanja i odvodnje otpadnih voda planirana su sredstva u iznosu od **3.997.725** KM, a koja su se trebala realizovati putem našeg preduzeća. Planirana sredstva u Budžetu Kantona Sarajevo trošila su se za realizaciju slijedećih projekata:

- FAU 072 – Rekonstrukcija vodovodne i kanalizacione mreže (nastavak radova iz 2009. na rekonstrukciji potisnog cjevovoda Hambina Carina-Pogledine, što je i završeno u 2010.godini)
- FAU 0D2 – Vodovod "Rakovica" koji se odnosio na izgradnju:
 - pumpnih stanica "Gladno polje i Bjeluše" sa potisnim cjevovodom;
 - rezervoara i pumpne stanice "Božići" sa potisnim cjevovodom;
 - pumpne stanice "Kakrinje" sa potisnim cjevovodom i

- hidrofleks "Krivodol"
- FAU OD4 – Vodovod "Dobroševići" čiji je cilj obezbjeđenje vodosnabdijevanja naselja Dobroševići putem:
 - izgradnje dijela distributivne mreže do rezervoara „Reljevo“
 - izgradnje dovodnog i potisnog cjevovoda do pumpne stanice "Donji Mihaljevići „
 - izgradnje pumpne stanice "Donji Mihaljevići" (bez dovoda el. energije)
- FAU OB7 - „Rekonstrukcija fekalnog kanala“ na lokalitetu Igman.
- FAU OE2 - Prečistač Trnovo-održavanje objekta

Tabela 61. Kapitalna ulaganja finansirana sredstvima iz Budžeta Kantona za 2010. g

KAPITALNI PROJEKTI		Planirana sredstva u budžetu KS za 2010.
FAU 072	Rekonstrukcija vod. i kanal. mreže (zamjena AC cijevi) (uplaćena sredstva u 2010., a planirana u 2009.g.)	500,800
FAU 072	Rekonstrukcija vod. i kanal. mreže	699.200
FAU OB7	Rekonstr. Fekalnog kanala Bjelašnica-Igman Općina Trnovo	50.000
FAU OD2	Vodovod Rakovica	1.298.524
FAU OD4	Vodovod Dobroševići	1.700.000
FAU OE2	Prečistač Trnovo-održavanje objekta	250.000
Ukupno		3.997.724

Projekti navedeni u Tabeli 64. realizovani su u skladu sa raspoloživim sredstvima, odnosno rješenom tehničkom dokumentacijom i imovinsko pravnim odnosima. Detaljan izvještaj o realizaciji ovih projekata bit će dat u prilogu.

8.2 Kapitalna ulaganja finansirana iz vlastitih sredstava preduzeća

U protekloj godini izvršene su nabavke stalnih sredstava vlastitim sredstvima u iznosu od 910.108,10 KM. i to u :

– Licence	KM	122.687,76
– Građ. Objekti - mreža	KM	83.925,61
– Opremu	KM	384.783,89
– Alate, pogonski i kancelariski namještaj	KM	161.067,09
– Transportna sredstva	KM	114.817,75
– Mat. sredstva u pripremi	KM	42.826,00
	KM	910.108,10

8.3 Aktivnosti vezane za finansiranje investicija putem kredita

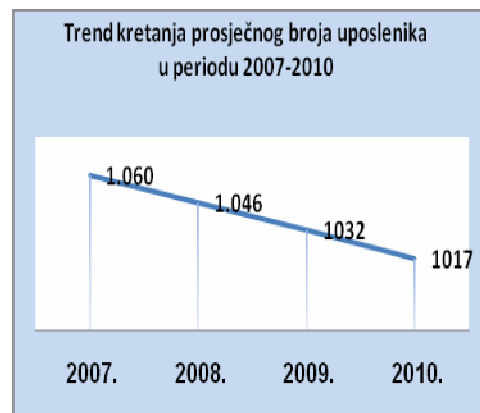
Projekt prečišćavanja otpadnih voda u Sarajevu realizira se iz kreditnih sredstava Svjetske banke u iznosu 23.600.00 eura, a sastoji se od obnove postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, rekonstrukcije i dogradnje kanalizacione mreže te nabavke specijalne opreme za ovu namjenu. Predviđeno je da se projekt okonča 2015.godine.

9 Analiza uposlenika

9.1 Broj uposlenika

Tabela 62. Prosječan broj uposlenika tokom 2007/08/09/10. godine

R. br.	Opis	Prosječan broj uposlenika u 2007.	Prosječan broj uposlenika u 2008.	Prosječan broj uposlenika u 2009.	Prosječan broj uposlenika u 2010.
1.	Direktor i prateće službe	15	17	26	27
2.	Pogon "Vodovod"	488	478	500	504
3.	Pogon "Kanalizacija"	164	161	171	163
4.	Sektor za teh. posl. i razvoj	87	83	20	-
5.	Sektor za ekonomsko-pravne poslove	305	306	304	310
6.	Sektor za realizaciju investicija	1	1	11	13
	Ukupno	1.060	1.046	1032	1017

Slika 3. Trend kretanja broja uposlenika

Prosječan broj uposlenika u preduzeću tokom četverogodišnjeg perioda pokazuje trend pada (Slika 4.). Prosječan broj uposlenika u 2010.godini je bio 1017 i manji je za 15 uposlenika nego u 2009, za 29 uposlenika manji nego u 2008. i za čak 43 uposlenika manje nego u 2007. godini (Tabela 64). Prosječan broj zaposlenih na osnovu sati rada u 2010 bio je 1058.

9.2 Fluktuacije u broju uposlenika

Tabela 63. Fluktuacija u broju uposlenika

r.br	OPIS	Stanje 31.12.2008.g.	Stanje 31.12.2009 .g.	Fluktuacije u 2010		Stanje 31.12.2010. broj
				došlo	otišlo	
1.	Broj zaposlenih na neodređeno vrijeme	1034	1012	6	34	984
2.	Broj zaposlenih na određeno vrijeme	1	18	16	6	28
	UKUPNO:	1035	1030	22	40	1012

U toku 2010. godine kretanje uposlenika u preduzeću se odnosilo na 22 pridošlog uposlenika, od čega je bilo uposleno 6 na određeno vrijeme i 16 uposlenika na neodređeno vrijeme. U toku ove godine 34 radnika zaposleni na neodređeno vrijeme nisu više uposlenici preduzeća zbog stečenih uslova odlaska u penziju (26), dok je šest (6) radnik preminulo, a dvoje (2) je napustilo preduzeće (otkaz).

9.3 Korišćenje radnog vremena

Tabela 64. Korišćenje radnog vremena

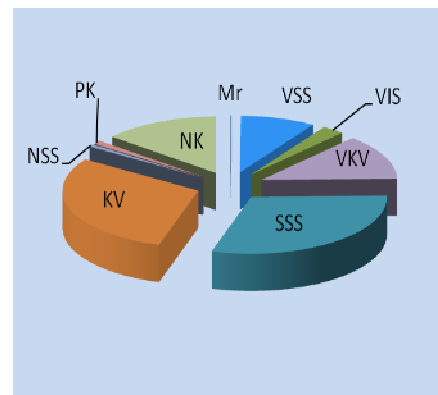
Opis	2009.g.	2010.g.	Indeks 10/09
	sati	sati	
Redovan rad	2.067.456	2.060.946	100
Ostali rad:	291.719	271.855	93
Prekovremeni rad	51.566	49.952	97
Bolovanje	72.976	53.616	73
Rad na praznik	9.310	9.053	97
Noćni rad	157.867	159.234	101
UKUPNO	2.359.175	2.332.801	99

Analizom efektivnog rada (Tabela 66.) vidljivo je da je učešće redovnog rada u satima u 2010. isto kao i u 2009. godini. „Ostali sati“ rada u 2010. godini (bolovanja, noćni rad, prekovremeni rad i rad na praznike) smanjeni su za 7% u odnosu na 2009. godinu. Najveće smanjenje u 2010. godini u odnosu na 2009. godinu je kod kategorije bolovanja i iznosi 27%. Ovakav odnos ukazuje na racionalnije korištenje radnog vremena u 2010. u odnosu 2009. godinu.

9.4 Kvalifikaciona struktura i lična primanja uposlenika

Tabela 65. Kvalifikaciona struktura radnika u 2007/08/09/10

Kvalifikacija		2007.g.	2008.g.	2009 .g.	2010 .g.
Mr	Magistar	1	1	1	1
VSS	Visoka stručna sprema	85	88	91	91
VIS	Viša stručna sprema	31	30	30	27
VKV	Visoko kvalifikovani radnik	123	126	129	131
SSS	Srednja stručna sprema	319	317	310	306
KV	Kvalifikovani radnik	315	307	302	302
NSS	Niža stručna sprema	10	9	7	7
PK	Polu kvalifikovani radnik	11	11	12	11
NK	Nekvalifikovani radnik	165	157	150	141
UKUPNO		1060	1046	1032	1017

Slika 4. Kvalif. struktura radnika

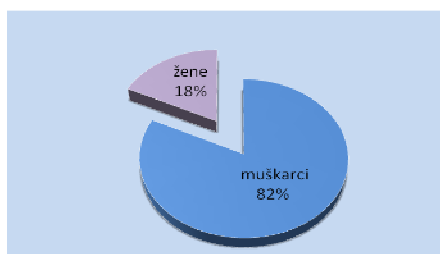
Bez obzira što se tokom trogodišnjeg perioda smanjivao broj, ipak najviše uposlenika je sa srednjom stručnom spremom (SSS), a zatim kvalifikovanih radnika (KV) – ukupno 612 uposlenika. U 2010. godini Visoke stručne spreme ima samo 9% u odnosu na ukupan broj uposlenika.

9.5 Spolna i starosna struktura uposlenika

Tabela 66. Spolna i starosna struktura uposlenika u 2009/10.godini

Godine starosti	Prosječan broj uposlenika 2009	Prosječan broj uposlenika 2010	Žena	Muškaraca
do 30	85	61	6	55
do 40	259	247	42	205
do 50	346	349	55	294
do 60	309	300	65	235
preko 61	38	63	13	50
Ukupno	1037	1020	181	839

Prezentirani podaci odnose se na broj uposlenika u decembru mjesecu odnosnih godina. Preovladavajuća starosna dob uposlenika je od 40 do 60 godina – ukupno 649 uposlenika. Uposlenika do 30 godina starosti ima samo 61 iz čega možemo zaključiti da se preduzeće ne obnavlja sa mladom radnom snagom.

Posmatrajući spolnu strukturu, žena ima 181, od čega 65 žena do 60 godina starosti odnosno 36% u odnosu na ukupan broj uposlenica, a muškaraca 839 od čega 235 muškaraca do 60 godina starosti odnosno 28% u odnosu na ukupan broj uposlenih muškaraca.

Slika 5. Spolna struktura radnika

9.6 Oboljenja i invaliditet uposlenika

Tabela 67. Oboljenja i invaliditet uposlenika u 2007/08/09/10.g.

OPIS	2007.g	2008.g	2009.g	2010.g
Teška oboljenja	59	61	59	64
II kategorija invalidnosti-invalidi rada	46	58	62	62
Ukupno	105	119	121	126
Broj radnika u preduzeću	1051	1051	1030	1012
%	10%	11%	12%	12%

Kao što se vidi iz Tabele 70., na osnovu prikazanih statističkih podataka za 2010.godinu može se konstatovati da je ukupan broj invalida II kategorije (62 – 6,13%) kao i pacijenata sa ozbiljnim oboljenjima (64 – 6,32%) za iste periode predhodnih godina i dalje u porastu.

Ukupan broj teško oboljelih i invalida II kategorije u odnosu na ukupan broj zaposlenih je veoma veliki, ukupno 126 odnosno 12% .

Ono što posebno zabrinjava je da se porast i invalida II kategorije i teško oboljelih značajno povećao i pored činjenice da su neki iz navedenih kategorija u proteklom periodu penzionisani ili umrli, ali je broj nadolazećih i dalje znatnom u porastu.

Oboljenja radnika znatno doprinose smanjenju ukupnog tehnološkog procesa u preduzeću, jer isti koriste bolovanje, nisu u radnom procesu, smanjuje se potreban broj radnika što u velikoj mjeri otežava normalan proces rada.

10 Analiza pokazatelja poslovanja

10.1 Pokazatelji profitabilnosti

Analizu profitabilnosti poslovanja poduzeća opravdano se svrstava u najvažnije dijelove finansijske analize. Pokazatelji profitabilnosti su odnosi koji povezuju dobit s prihodima iz prodaje i investicijama, a ukupno posmatrani pokazuju ukupnu učinkovitost poslovanja poduzeća.

Tabela 68. Pokazatelji profitabilnosti

Pokazatelj profitabilnosti		2009.g		2010.g	
		koef.	< ili>	koef.	< ili>
Bruto marža dobiti (gubitka)	$\frac{\text{bruto dobit (gubitak)}}{\text{ukupan prihod}}$	-0,77	< 57,5%	-0,78	< 1,40%
Neto marža dobiti (gubitka)	$\frac{\text{neto dobit (gubitak)}}{\text{prihod od prodaje}}$	-95,05	< 26,9%	-96,14	< 1,10%

Bruto Marža dobiti (gubitka)

U 2010. godini, za svakih 100 KM ukupnog prihoda preduzeće je ostvarivalo 78 KM gubitka.

U 2009. godini, za svakih 100 KM ukupnog prihoda preduzeće je ostvarivalo 77 KM gubitka.

Neto Marža dobiti (gubitka)

U 2010. godini za svakih 100 KM ukupnog prihoda od prodaje preduzeće ostvari 96 KM gubitka.

U 2009. godini za svakih 100 KM ukupnog prihoda od prodaje preduzeće ostvari 95 KM gubitka.

10.2 Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelji ekonomičnosti izračunavaju se na temelju računa dobiti i gubitka. Mjere odnos prihoda i rashoda i pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. Ukoliko je vrijednost pokazatelja ekonomičnosti manja od 1, to znači da preduzeće posluje s gubitkom (neekonomično).

Tabela 69. Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelj ekonomičnosti		2009.g		2010.g	
		koef./stopa	< ili>	koef./stopa	< ili>
Koeficijent ekonomičnosti ukupnog poslovanja	ukupan prihod	0,56	< 15,90%	0,56	< 0,20%
	ukupan rashod				
Stopa ekonomičnosti prodaje	prihod od prodaje	46%	>4,40%	46%	> 0,90%
	ukupni rashodi				

Koeficijent ekonomičnosti ukupnog poslovanja

U 2010. godini za svakih 100 KM rashoda preduzeće je ostvarivalo 56 KM ukupnih prihoda.
U 2009. godini za svakih 100 KM rashoda preduzeće je ostvarivalo 56 KM ukupnih prihoda.

Stopa ekonomičnosti prodaje

U 2010. godini, za svakih 100 KM rashoda preduzeće je ostvarivalo 46 KM prihoda od prodaje.
U 2009. godini, za svakih 100 KM rashoda preduzeće je ostvarivalo 46 KM prihoda od prodaje.

10.3 Pokazatelji likvidnosti

Tabela 70. Pokazatelji likvidnosti

Pokazatelj likvidnosti		2009.g		2010.g	
		koef.	< ili>	koef.	< ili>
Koeficijent trenutne likvidnosti	novac	0,23	< 56%	0,14	< 37%
	kratkoročne obaveze				
Koeficijent ubrzane likvidnosti	novac+potraživanja	0,48	< 53,5%	0,32	< 32,5%
	kratkoročne obaveze				
Koeficijent tekuće likvidnosti	tekuća sredstva	0,74	< 51,8%	0,52	< 30,3%
	kratkoročne obaveze				

Koeficijent ubrzane likvidnosti (acid-test, quick ratio) pokazuje sposobnost poduzeća da u vrlo kratkom roku osigura određenu količinu gotovine za izmirenje kratkoročnih obaveza, a utvrđuje se iz odnosa novca i potraživanja i kratkoročnih obaveza, a smatra se kako taj odnos ne bi smio biti manji od 1.

31.12.2010. za plaćanje svakih 100 KM kratkoročnih obaveza, preduzeće je imalo 32 KM novčanih sredstava i potraživanja.

31.12. 2009. za plaćanje svakih 100 KM kratkoročnih obaveza, preduzeće je imalo na raspolaganju 48 KM u novčanim sredstvima i potraživanjima.

Koeficijent tekuće likvidnosti (current ratio) - pokazuje u kolikoj su mjeri kratkoročnim (tekućim) sredstvima pokrivena kratkoročne obaveze (ovaj omjer bi trebao iznositi približno 2:1).

Na dan 31.12.2010. za plaćanje svakih 100 KM kratkoročnih obaveza, preduzeće je imalo 52 KM tekućih sredstava.

31.12. 2009 za plaćanje svakih 100 KM kratkoročnih obaveza, preduzeće je imalo 74 KM tekućih sredstava.

10.4 Pokazatelji finansijske stabilnosti

Koeficijent finansijske stabilnosti uvijek treba biti manji od 1, jer ako je veći od 1 znači da je dugoročna imovina finansirana iz kratkoročnih obaveza, tj. da postoji deficit radnog kapitala (radni kapital=kratkoročna sredstva-kratkoročne obaveze).

Tabela 71. Pokazatelji finansijske stabilnosti

Pokazatelj finansijske stabilnosti		2009.g		2010.g	
		stopa	< ili>	stopa	< ili>
Stopa finansijske stabilnosti	stalna sredstva	1,01	> 1,20%	0,98	< 2,30%
	kapital+dugoročne obaveze				

Na dan 31.12.2010.g. preduzeće je sa 98 KM vlasničkog kapitala i dugoročnih obaveza finansiralo svakih 100 KM stalnih sredstava (dugoročne imovine).

Na dan 31.12.2009.g. preduzeće je sa 101 KM vlasničkog kapitala i dugoročnih obaveza finansiralo svakih 100 KM stalnih sredstava (dugoročne imovine).

10.5 Pokazatelji zaduženosti

Koeficijent zaduženosti (eng. debt ratio, leverage ratio, indebtedness coefficient) pokazuje do koje mjere poduzeće koristi zaduživanje kao oblik financiranja, odnosno koji je postotak imovine nabavljen zaduživanjem. Što je veći odnos duga i imovine, veći je finansijski rizik, a što je manji, niži je finansijski rizik. U pravilu bi vrijednost koeficijenta zaduženosti trebala biti 50% ili manja.

Tabela 72. Pokazatelji zaduženosti

Pokazatelj zaduženosti		2009.g		2010.g	
		koef.	< ili>	koef.	< ili>
Koeficijent zaduženosti	ukupne obaveze	0,07	> 13%	0,08	> 14,30%
	ukupna imovina				
Koeficijent vlastitog finansiranja	glavnica (kapital)	0,93	< 0,80%	0,92	< 0,92%
	ukupna imovina				

Na dan 31.12. 2010. godine ukupna imovina preduzeća finansirana je iz tuđih sredstava sa 8%

Na dan 31.12. 2009. godine ukupna imovina preduzeća finansirana je iz tuđih sredstava sa 7%

10.6 Trajanje naplate potraživanja u danima

Tabela 73. Pokazatelji trajanja naplate u danima

Trajanje naplate potraživanja u danima		2007.g		2008.g		2009.g		2010.g	
		dani	< ili>	dani	< ili>	dani	< ili>	dani	< ili>
Trajanje naplate potraživanja u danima	365	76	-	66	< 13%	54	< 19%	53	< 2%
	koef.obrta potr.								

U 2010.godine prosečan broj dana od kada se izvršilo fakturisanje do kada su naplaćena potraživanja je iznosilo 53 dana.

U 2009.godine prosečan broj dana od kada se izvršilo fakturisanje do kada su naplaćena potraživanja je iznosilo 54 dana.

U 2008.godine prosečan broj dana od kada se izvršilo fakturisanje do kada su naplaćena potraživanja je iznosilo 66 dana.

U 2007.godine prosečan broj dana od kada se izvršilo fakturisanje do kada su naplaćena potraživanja je iznosilo 76 dana.

11 Opis glavnih rizika za poslovanje preduzeća

U julu 2010. godini Služba za internu reviziju je pripremila Studiju o mogućim rizicima koji bi mogli negativno utjecati na poslovanje preduzeća. Rukovodstvo vrši kontinuirano prepoznavanje, procjenjivanje, mjerenje i upravljanje rizicima koji utiču na provođenje strategije preduzeća i ostvarivanje njegovih ciljeva.

Studijom rizika su se razmotrili i utvrdili rizici za poslovanje preduzeća. Također, je određeno rangiranje vjerovatnoće dešavanja rizika, rangiranje utjecaja rizika, kao i ocjenjivanju rizike u rasponu od 1-9. Za ovaj izvještaj smatrali smo shodnim navesti rizike koji sa rangiranjem uticaja sa oznakom - **H** = „jako značajan uticaj s velikom štetom“ i ocjenom **H** = „visok rizik“ od **7-9**

- **Rizik nerealizacije Zakona o komunalnim djelatnostima**
Zakon o komunalnoj djelatnosti, donesen 2004.g. , čl.23 se ne primjenjuje u potpunosti, što za posljedicu ima nastavak dugogodišnje krajnje opasne prakse, zanemarivanja obezbjeđivanja sredstva na osnovu obračuna troškova amortizacije, te rezultira konstantnim padom stepena sigurnosti rada oba sistema, sa posebno dramatičnim pogoršanjem stanja vodovodne mreže, odnosno rasta gubitaka vode.
- **Rizik /neekonomske/ cijene vode.** Veliki disparitet cijena ulaznih elemenata (troškova) sa cijenama kojima se pružaju usluge vodosnabdjevanja I odvodnje otpadnih voda će imati za posljedicu i dalje gubitak u poslovanju, poremećenu likvidnost, sa svim logičnim posljedicama; teškoće u nabavci neophodnog repromaterijala, sa refleksijom na efikasnost u opravci kvarova; nemogućnost minimalne zamjene osnovnih sredstava rada, nemogućnost minimalnih vlastitih investicionih radova, što drastično može da djeluje na kvalitet pružanja usluga.
- **Direktna posljedica neekonomske cijene je rizik likvidnosti.** Pored niza posljedica koje on izaziva poseban problem je redovno izmiravanje obaveza za el. energiju, jer negativne posljedice ovog rizika mogu biti isključivanje iz napajanja el. energijom objekata u kojima je smještena uprava preduzeća. Pored velikih posljedica na informacioni sistem, bio bi onemogućen i rad sanitarne službe.
- **Rizik neadekvatnog odnosa prema troškovima amortizacije.** Direktna posljedica 30 god. neadekvatnog odnosa prema troškovima amortizacije jeste nemogućnost adekvatnog ulaganja sredstava u sistem vodosnabdjevanja i odvođenja otpadnih voda. Ovaj rizik je posljedica navedenog rizika neekonomskih cijena, jer troškovi amortizacije nikad nisu bili uključenu u cijenu usluga.
- **Rizik dovođenja u pitanje snabdjevanja vodom.** Zbog velike starosti postojećih pumpi za vodu i nepostojanje dovoljnog broja rezervnih, zbog starosti vodovodne (otpisanost 73%) i kanalizacione mreže (otpisanost 54%), presporo obnavljanje el.energetskih postrojenja na pumpnim stanicama može dovesti do smanjenja sigurnosti i pouzdanosti rada sistema.
- **Rizik od povećanog broja bespravnih korisnika** koje je i pored maksimalne angažiranosti uposlenika sve teže otkriti. Bespravni korisnici troše određene količine vode koje preduzeće ne može oprihodovati, a za koje ima troškove.
- **Rizik nenaplate utuženih poraživanja** putem suda je ocjenjen visokom ocjenom rizika jer je u periodu od 1996. do 2010 godine ukupan broj tužbi bio je 588.127 što iznosi 81, 2 miliona KM, a od toga naplaćeno je samo 31.3 miliona KM. Zbog sporosti i neorganiziranosti sudova preduzeće gubi ogromna sredstva.
- **Rizik dugoročnog poslovanja sa gubitkom** i pokrivanjem gubitka iz sredstava kapitala utiče na rapidno smanjenje kapitala, odnosno vrijednosti infrastrukture i ostalih sredstava.
- **Rizik od kreditnog zaduživanja.** Vlada Kantona Sarajevo, odnosno, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo žele zajedno sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD) realizovati projekat u oblasti vodovoda i kanalizacije Kantona Sarajevo. Radi se o kreditu u iznosu od 30 miliona EURA, zajmoprimac je država BiH, ali bi se kredit supsidijarnim ugovorima „spustio“ na preduzeće „Vodovod i kanalizacija“ d.o.o. Sarajevo koje bi trebalo da ga vraća. Poznajući „situaciju“ u Kantonu i teškoće čiji smo svjedoci svih ovih godina kada se radi o problematici povećanja tarifa za vodosnabdjevanje i odvodnju otpadnih voda daje nam za pravo da smo veoma skeptični vezano za mogućnost vraćanja kredita uz postojeće uslove poslovanja.
- **Rizik zamjene stare i implementacije novih IT. U ove rizike spada:** Održavanje HW opreme; održavanje mrežne i komunikacijske opreme; legalizacija licencnog servera i nabavka antivirus licence za PC i servere u funkciji; nabavka licence za Oracle 2011 g.; razvoj IIS integralnog informacionog sistema; povećanje propusnosti mrežne i komunikacijske opreme.

- **Rizici skladištenja i korištenja gasnog hlora** - Ovaj rizik je ocjenjen sa visokom ocjenom jer neadekvatno skladištenje i korištenje hlora može biti opasno za ljudsko zdravlje i okoliš.
- **Ispitivanje prirodne okoline** – u ove rizike spadaju: rizik sanitarno-tehničke (preventivne/tekuće) zaštite vodovodnog sistema; rizik održavanja kontinuiteta tehnološkog procesa kondicioniranja prirodnih voda na izvorištima, filterskim postrojenjima i dobivanje vode za piće.

12 Mjere preduzete na zaštiti okoliša

Kako, pored naprijed navedenog, Godišnji izvještaj o poslovanju treba da sadrži i **opis mjera preduzetih na zaštiti okoliša** (član 40. stav 1. Zakona o računovodstvu), sa žaljenjem konstatujemo da zbog nedostatka sredstava, osim uobičajenih mjera koje se provode, na ovom polju nismo imali nikakvih posebnih aktivnosti. Posebno žalimo i to uvijek ističemo, da je nedopustivo ugrožavati otpadom zaštićene zone vodosnabdjevanja, a posebno da je veoma neracionalno da velike količine proizvedene vode se gube zbog stare i neodržavane mreže. Takođe, trenutno, sve sakupljene otpadne vode, neprerađene, završavaju u vodotocima. Međutim, zbog nedostatka sredstava Preduzeće je na ovom polju veoma ograničeno sa aktivnostima. Iako formalni sistem za upravljanje zaštitom zdravlja i sigurnosti okoliša nije trenutno uspostavljen, naše preduzeće posjeduje dokumente, procedure, odgovornosti itd. relevantne za zaštitu okoliša i zdravlje i sigurnost radnika i zajednice.

13 PREPORUKA

Primjena ekonomske cijene vode

Upravljanje preduzećem je dugoročan posao. Fokus je na povratu troškova nastalih u obavljanju dnevnih aktivnosti kao i troškova nastalih za održavanje i rehabilitaciju stalnih sredstava uključujući i troškove za kapitalne investicije. Postojeća cjenovna struktura ne obezbjeđuje prihode (niti uz 100% naplatu) za pokrivanje obje ove komponente troškova niti dopušta da Preduzeće daje profitabilne rezultate.

Stoga, utvrđivanje i primjena ekonomske cijene vodosnabdjevanja i odvodnje otpadnih voda, je osnov za uspješan rad Preduzeća. Pod ekonomskom cijenom podrazumjevamo takvu cjenovnu strukturu koja se sastoji od dijela za potrošene količine vode i fiksnog dijela koji bi pokrивao fiksne troškove (održavanje vodomjera). Pored toga, stvarne cijene su i veoma dobro sredstvo za dalje razvijanje svijesti potrošača o potrebi štednje vode, kao resursa koji u svijetu dobija sve više na značaju.

Zato je neophodno što prije postupiti u skladu sa odredbama člana 23. Zakona o komunalnim djelatnostima Kantona Sarajevo - „Cijena komunalne usluge sadrži sve troškove tekućeg održavanja i funkcionisanja komunalnog sistema..... te troškove nabavke novih stalnih sredstava..... U cijenu komunalne usluge uključena je amortizacija.” Ovo je prvi, ali neophodan korak koji bi omogućio poslovanje bez gubitka, stvaranje uslova za obnavljanje sredstava Preduzeća, smanjenja tehničkih i administrativnih gubitaka vode, zaposlenicima bi se omogućio standard utvrđen odredbama Kolektivnog ugovora, i u cjelini obezbjedilo bi se povećanje sigurnosti rada cjelokupnog sistema.